

Pedagogische Visie & Beleid
Kikidsz Kinderopvang
Locatie Liduinastraat
Versie maart 2024

Inhoud

Voorwoord	3
Kikidsz Kinderopvang	4
Kikidsz Liduinastraat	4
Inrichting ruimtes	4
Uitstapjes met de kinderen	6
Mentorschap	6
Inschrijvingsprocedure	6
Dagritme KDV	7
Overdracht naar de basisschool	8
Kind volgsysteem ontwikkeling en welbevinden	8
Signaleren en doorverwijzen	9
Ondersteuning signaleren en doorverwijzen	9
Bijscholing pedagogisch medewerkers	9
Pedagogisch beleidsmedewerker en coach	9
Stagiaires	10
Ondersteuning door andere volwassenen	10
Alleen in het gebouw	11
De 3 uursregeling	11
De oudercommissie	12
Pedagogische Visie	14
Basisvertrouwen	16
Volledig mens mogen zijn	16
Emotionele Veiligheid	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Relatie pedagogisch medewerker-kind	18
1.3 Veilige gehechtheid en basisvertrouwen	18
1.4 Liefdevol volgend begeleiden	19
1.5 Daadwerkelijk contact/communicatie-principes	19
1.6 Verzorging, verschoning en veiligheid	20
1.7 Onze visie op het uiten van gevoelens en emoties bij kinderen	21
1.8 Omgaan met ongewenst gedrag	21
1.9 Handelen met betrekking tot emotionele veiligheid	22
De ontwikkeling van de persoonlijke competentie	24
2.1 Inleiding	24
2.2 Uitgangspunten	24
2.3 Kenmerken van spel	25
2.4 Wat bieden we aan?	25
2.5 Aandacht voor speelgoed	26
2.6 Radio en muziek	26
2.7 Respect voor de natuur	26
2.8 Handelen met betrekking tot de Persoonlijke competentie	27
De ontwikkeling van de sociale competentie	28
3.1 Inleiding	28
3.2 Vaste leeftijdgenootjes	28
3.3 Handelen met betrekking tot de Sociale competentie	29
Eigen maken van waarden en normen	30
4.1 Inleiding	30
4.2 Intake en de dagelijkse mondelinge communicatie	30
4.3 Handelen in het eigen maken van Waarden en Normen	31
Het pedagogisch ABC	33

Voorwoord

Welkom!

Voor u ligt het pedagogisch beleid en werkplan van Kikidsz Kinderopvang, waar kinderen in de leeftijd van *0 tot met 4 jaar* kunnen groeien en zich ontwikkelen tot kinderen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving.

Wij werken met toegewijde en enthousiaste pedagogisch medewerkers. Er wordt een bewuste professionele pedagogische relatie aangegaan tussen pedagogisch medewerker en kind. Om dit te kunnen doen moet duidelijk zijn waar deze bewuste professionele pedagogische relatie op gebaseerd is, wat de uitgangspunten zijn en hoe dit in de praktijk tot uiting wordt gebracht.

Kikidsz heeft gekozen voor een samenwerking met Casa4 Ondernemen in Kinderopvang (Advies en Organisatie Bureau in de Kinderopvang).

Casa4 biedt de ondernemer een totaalpakket aan ondersteunende diensten van pedagogische visie tot aan de uitvoering van de wet en regelgeving. Voor de uitvoering werken we met een kwaliteitsmanagementsysteem bestaande uit o.a. beleid, formuleren en werkinstructies.

Kikidsz maakt gebruik van de pedagogische visie van Casa4.

In dit document staan deze pedagogische visie, de uitgangspunten en de werkwijze beschreven.

De rode draad door het pedagogisch beleid is dat we kinderen liefdevol begeleiden in hun ontwikkeling en hen in de gelegenheid willen stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit vraagt van ons dat wij ieder kind bewust volgen en kijken hoe we ervaringen kunnen aanbieden die passen bij de ontwikkeling van het individuele kind. We doen dit vanuit een respectvolle, ruimtelijke (in fysieke en psychische zin), individuele en liefdevolle benadering. Deze vier aspecten (Respect, Ruimte, Individueel en Neutraal (zonder oordeel), afgekort de RRIN) kunnen gezien worden als de pijlers van onze pedagogische visie. In dit beleid worden deze visie en de pijlers (RRIN) verder uitgewerkt.

Namens,

Kikidsz Kinderopvang

Kiona en Rianka Sweres

In samenwerking met

Casa4 Ondernemen in Kinderopvang

Kikidsz Kinderopvang

Kikidsz is een kleinschalig kinderopvang organisatie. We bieden opvang aan kinderen in de leeftijd van *0 tot 4 jaar* op 2 locatie(s) te Schiedam.

Onze organisatie bestaat uit:

KDV

Sint Liduinastraat

Groep Blauw 8 a 9 kinderen van 0 tot 4 jaar

Groep Groen 8 a 9 kinderen van 0 tot 4 jaar

Rubensplein

Groep geel 8 kinderen van 0 tot 4 jaar

Groep Rood 8 kinderen van 0 tot 4 jaar

Kikidsz Liduinastraat

Dit pedagogisch beleid is specifiek gericht op onze KDV-locatie Sint Liduinastraat.

Bij Kikidsz Kinderopvang wordt gewerkt met 4 stamgroepen (KDV) waarvan 2 op Sint Liduinastraat.

Kinderen hebben, mits ouders een toestemmingsformulier hebben ondertekend, een tweede stamgroep waar zij geplaatst kunnen worden.

Voor elke stamgroep is er een aparte ruimte, deze is ingericht en aangepast aan de leeftijd van de kinderen in deze stamgroep.

Samenvoegen

Kinderen kunnen op rustige dagen/momenten eventueel als groep worden samengevoegd met een andere groep. Als de groepen worden samengevoegd (dit kan ook aan het begin of einde van de dag zijn) maakt deze 'nieuwe' groep altijd gebruik van dezelfde ruimte. Dit schept duidelijkheid voor de kinderen. Dit is de blauwe groep aan de verschoonruimte.

Stabiliteit

Elk kind heeft zijn/haar vaste stamgroep (maximaal 2 verschillende stamgroepen per week), met maximaal 3 (vaste gezichten) pedagogische medewerkers die aan deze stamgroep zijn gekoppeld, waarvan er minimaal dagelijks 1 werkzaam is op de groep.

Inrichting ruimtes

Kinderen reageren op de ruimte om zich heen. Ruimte heeft invloed op de emotionele veiligheid en persoonlijke ontwikkeling (d.m.v. materialen en middelen) maar ook op de sociale ontwikkeling. Wij vinden het voor de kinderen van belang dat zij zich kunnen terugtrekken voor een spannend spel of om heerlijk rustig alleen te spelen.

De locatie bestaat uit 2 speelruimten, de groene en de blauwe groep. De blauwe groep is gelegen naast de verschoonruimte en is grenzend aan het voorraam. Deze groep eet altijd in de ruimte aan de aanwezige eettafel.

De groene groep bevindt zich aan de zijde van de keuken en de slaapkamers. Deze groep heeft een aparte eetruimte gelegen in de hal waarin zich ook de slaapkamers zijn.

In de groene groep staat een vast object. Dit is een speelhuisje die voor verschillende doeleindes gebruikt wordt. Dit wordt aangepast naar de thema's waarin we werken, bv een ijswinkel een doktersruimte etc.

Alle andere hoeken die zich in beide ruimten bevinden worden telkens gewisseld. Er is bijvoorbeeld een poppenhoek, autohoek een keuken etc. We wisselen de hoekjes steeds zodat

beide groepen de mogelijkheid krijgen hiermee te spelen.

De eerste slaapkamer in de hal is bedoeld voor de kinderen uit de groene groep. De tweede slaapkamer is voor de blauwe groep.

Bij Kikidsz proberen we om alle ruimtes zo in te richten dat kinderen niet te veel prikkels ervaren. De kleuren zijn rustig en de materialen zo veel mogelijk natuurlijk. Wij vinden dat de kinderen zelf de kleur aan de ruimte geven.

We maken doormiddel van kasten afgeschermde hoekjes zodat de kinderen niet te veel gestoord worden in hun spel. De kinderen kunnen veelal zelf het speelgoed pakken.

Bepaalde dingen zoals voorleesboeken, puzzels, treinbanen etc. kunnen worden gepakt door de pedagogisch medewerkster om samen met het kind mee te spelen.

Ook wordt er veel geknutseld. Uiteraard worden deze tentoongesteld dit doen we op 1 vaste plek zodat de kinderen precies weten waar hun werkje te bewonderen is. Elk thema heeft meerdere knutsels en we proberen om per soort knutsel alles op te hangen. Bijvoorbeeld we knutselen een ijsje dan proberen we die week alle gemaakte ijsjes op te hangen. En de week erna wordt er een andere knutsel opgehangen. Zo proberen we rust te creëren en duidelijkheid voor de kinderen.

Meerdere spelruimtes

Wij hebben een aparte eetruimte binnen de kinderopvang, deze is gelegen naast de keuken aan de kant van de groene groep. Hier kan de pedagogisch medewerker met een klein groepje kinderen naar toe gaan. Er staat een grote kast waar van alles in te vinden is. Dit zijn bijvoorbeeld puzzels, spelletjes, knutselmaterialen etc. Er wordt veel geknutseld in deze ruimte maar er kan ook voor gekozen worden om grote vloerpuzzels in de eetruimte te maken. Zo kunnen er individueel activiteiten gedaan worden zonder dat er afleiding is van de andere kinderen uit de groep. Beide groepen kunnen gebruik maken van deze eet/ activiteitenruimte. Het kind krijgt hierdoor meer vrijheid om te kiezen waar hij/zij mee wil spelen. Daarnaast kunnen wij het kind meer individuele aandacht geven. Bijkomend voordeel is dat wij als pedagogisch medewerkers in deze kleinere groepen meer gelegenheid hebben een kind te volgen. Wij hebben de beschikking tot de eetkamer.

Activiteiten

Wij organiseren regelmatig activiteiten voor de kinderen. Deze activiteiten hebben tot doel om de kinderen ontspanning te bieden, een uitdaging te geven en de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren. De kinderen hebben altijd zelf de keuze of zij hieraan mee willen doen. Wij bieden creatieve activiteiten aan zoals o.a. knutselen, verven, kleien, kleuren van kleurplaten. Daarnaast gaan wij dagelijks naar buiten waar de kinderen kunnen spelen, fietsen, rennen, en klauteren. Ook lezen wij dagelijks voor aan de kinderen.

Wij werken door het jaar heen met de verschillende thema's. Uiteraard komen bepaalde thema's elk jaar terug. Denk hierbij aan Pasen, Kerst, Sinterklaas, zomer, winter etc. Naast die vaste jaarthema's bedenken we ook elk jaar 3 nieuwe thema's. Dit kan bijvoorbeeld zijn De Dokter, Verkeer, De dierentuin etc.

Bij activiteiten in ruimtes buiten de groep wordt gevraagd aan de kinderen wie er mee wil. Daarbij gaat in ieder geval één van de pedagogische medewerkers mee. Ook kan het voorkomen dat er activiteiten worden ontwikkeld met de aangrenzende groep. Bijvoorbeeld kinderen van de aangrenzende groep. Er worden afspraken gemaakt over welke pedagogisch medewerker meegaat voor het toezicht. Kinderen die in hun vertrouwde groep willen blijven, krijgen hier de ruimte voor omdat hier altijd een mogelijkheid voor geschapen wordt.

Uitstapjes met de kinderen

Er op uit gaan met de kinderen zien wij als een waardevolle activiteit waarbij vele ontwikkelingsaspecten aan de orde komen. Het is belangrijk voor de interacties en uitwisseling van taal en begrip, tussen de kinderen onderling, en tussen de kinderen en pedagogisch medewerkers. Ook kan op die manier ingegaan worden op de vraag en nieuwsgierigheid van kinderen en kan de natuurbeleving uitgebreid worden. Voorbeelden van uitstapjes die wij met de kinderen maken zijn: wandelen in de buurt en spelen in een nabije speeltuin.

Mentorschap

Het mentorschap bij Kikidsz geeft intensieve betrokkenheid bij het kind en de ouders. Voorwaarde voor het mentorschap is dat de mentor het kind ook echt kent en regelmatig ziet. De mentor is een van de vaste gezichten en de contactpersoon voor ouders als het gaat om het kind volgend aspect. De mentor heeft een observerende en signalerende functie, deze mentor voert de observatie gesprekken vanuit onze observatiemethode. In deze gesprekken komen (hulp)vragen/bijzondere ontwikkeling ter sprake met de ouders. De gesprekken worden al of niet in samenwerking met de Ondernemer/leidinggevende gevoerd. Ouders worden bij aanvang van de opvang (intake) in contact gebracht met de mentor (pedagogisch medewerker) van hun kind. Bij doorgang naar een nieuwe groep of bij de start van een nieuw jaar*, wordt er een andere mentor toegewezen aan elk kind zodat de mentor objectief en neutraal kan blijven in de rol als beroepskracht. In ons planningssysteem kovnet is een koppeling gemaakt met kind en de daarbij horende mentor.

Planning en personele bezetting

Bij Kikidsz werken wij met verticale stamgroepen. Bij het plaatsen van kinderen binnen ons kinderdagverblijf worden zij zoveel mogelijk kindgericht en op leeftijd toegewezen. Daarbij houden wij rekening met behoefte en ontwikkeling van het kind. De kinderen hebben een vaste stamgroep en ons doel is om deze kinderen zoveel mogelijk op hun eigen groep te laten spelen, ook bij ruildagen houden wij hier rekening mee.

Op alle groepen zijn vaste medewerkers aanwezig als het aanspreekpunt voor de ouders en vast gezicht voor de kinderen. Bij de planning wordt gewerkt met de landelijke richtlijnen volgens www.1kindratio.nl.

Kikidsz maakt gebruik van Kovnet. In dit onlinesysteem kunnen ouders al hun gegevens inzien zoals facturen, jaaropgaves etc. Ook kunnen zij zelf wijzigingen invoeren zoals bijvoorbeeld een telefoonnummer wijziging of verhuizing.

Omdat Kikidsz graag een stukje met ouders mee wil denken kan er in kovnet ook een ruildag worden aangevraagd.

Op het moment dat een kindje wordt afgemeld voor een opvang dag kunnen die uren gespaard worden in een zogezegd "Urenpotje".

Die gespaarde uren kunnen dan weer gebruikt worden als er een extra opvang dag nodig is.

Inschrijvingsprocedure

Het eerste contact moment met de ouders vindt plaats tijdens het telefoongesprek waarbij wij informatie verstrekken en/of tijdens de rondleiding op onze locatie.

Wanneer de ouders voor een rondleiding komen, geven wij hen een open en warm welkom. We nemen de tijd om samen rustig koffie/thee te drinken en informeren hen over de locatie, groepsindeling en onze pedagogische visie zodat zij een bewuste keuze kunnen maken voor Kikidsz.

De ouders ontvangen voor het eerste gesprek het informatieboekje via de mail. Alle onderwerpen uit het informatieboekje komen tijdens het eerste gesprek aan bod. Natuurlijk is er veel ruimte voor het stellen van vragen door de ouders en of de kinderen.

Daarna is er de ruimte voor de ouders om met het kind/de kinderen de locatie en de groep(en) te bekijken. Ze krijgen een kijkje in de dagelijkse gang van zaken bij ons kinderdagverblijf.

Voor het kind/de kinderen is dit het eerste (wen)moment op de groep en komt het kind in contact met de pedagogisch medewerkers en de andere kinderen.

Het is van bijzondere waarde te zien hoe ouders omgaan met hun kinderen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen en ouders zich bij ons thuis voelen. De kleinschaligheid van ons kinderdagverblijf is een bewuste keuze, het kind staat bij ons centraal.

Ouders kunnen de keuze maken om het kind/de kinderen in te schrijven of aan te melden. Dit kunnen zij doen door zich via de site direct online te registreren. De gegevens worden dan meteen geladen naar ons kovnet systeem en die worden daarin ook direct verwerkt. Ook kunnen zij via mail of telefoon laten weten dat zij graag van onze opvang gebruik willen maken.

Wennen op het KDV

Het aantal wenmomenten wordt zoveel mogelijk afgestemd op de individuele vraag en situatie van het kind, de ouder(s)/verzorger(s) en de stamgroep. In de praktijk betekent dit 1 tot 2 wenmomenten. De wenmomenten bij Kikidsz vinden meestal plaats de week vooraf de aanvang van het kind op de groep. Dit bestaat uit twee maal een halve dag meedraaien op de groep. In de praktijk blijkt dat twee wenmomenten vaak genoeg zijn.

Als kinderen komen wennen, kunnen ze buiten de haal- en brengtijden om gebracht en gehaald worden. Dan hebben we alle tijd voor het nieuwe kindje en voor de nieuwe ouders.

Het is prettig dat het kind op verschillende tijden komt wennen; bijvoorbeeld een keer de ochtend en een keer de middag zodat het een keer went met slapen en een keer een voeding krijgen. Daarnaast kunnen ze natuurlijk ook andere kinderen ontmoeten, zo zien we hoe het kind reageert op andere kinderen en de geluiden van de andere kinderen. Hierbij is voor ons van belang dat het kind een eet/drinkmoment meemaakt en evt. een slaapje.

Mochten ouders en/of leidsters merken dat het wennen nog wat moeilijker verloopt dan wordt er gekeken naar extra wendagen. Soms is starten met halve dagen opvang beter voor het kind.

Dagritme KDV

Vanuit onze visie vinden wij het van belang dat wij het dagritme globaal aanhouden. Wij brengen rust in de dag door mee te bewegen met de behoeften van de kinderen en door ons niet op te laten jagen door 'tijd'. Wij nemen de *tijd* voor de kinderen en geven hen persoonlijke aandacht. Een voorbeeld hiervan is dat wij ons tijdens het verschonen van de kinderen volledig richten op het kind dat op de commode ligt, contact maken en onze handelingen benoemen. Hieronder staat de globale dagindeling, dit geeft houvast en regelmaat.

Ontvangst van de kinderen en ouders

De pedagogisch medewerkers verwelkomen kind en ouder en maken bewust contact. Voor de kinderen liggen geschikte materialen klaar voor vrij spel. De pedagogisch medewerkers nemen de tijd om met de ouders bijzonderheden door te nemen.

De ochtend

De dag wordt rustig gestart met de mogelijkheid tot vrij spel voor de kinderen of rustig aan tafel puzzelen, tekenen, boekjes bekijken. De pedagogisch medewerkers maken tijd voor persoonlijk contact met de kinderen en tonen nabijheid. Daarna gaan de pedagogisch medewerkers samen met de kinderen aan tafel voor wat drinken en een cracker. Zowel bij de voorbereiding van deze activiteit en bij de afsluiting worden de kinderen bewust gestimuleerd om deel te nemen. Aan tafel nemen wij de tijd voor elkaar, zingen wij liedjes met elkaar of lezen wij voor. Na het tafelmoment is er tijd voor vrij spelen en bij voorkeur gaan wij naar buiten.

De baby's/dreumesen krijgen een rustmoment, wanneer zij hier behoefte aan hebben.

Tussen de ochtend en de middag

De pedagogisch medewerkers gaan (samen met de kinderen, wanneer zij dat willen/kunnen) de

tafel klaar maken voor het middageten. Het tafelmoment is voor ons een gezellig en sociaal moment. De kinderen krijgen de mogelijkheid om onderling contact te maken en de pedagogisch medewerker zingt met de kinderen en praat veel met hen. De kinderen krijgen elke dag een warme gevarieerde lunch aangeboden. We laten de kinderen eten op een manier dat past bij diens ontwikkeling en behoeften.

Na het gezamenlijk eten gaan de kinderen die daar behoefte aan hebben naar bed. Voor kinderen die niet naar bed gaan is er ruimte om te rusten, voor het lezen van een boekje en of een rustige activiteit, net waar de behoefte ligt van het kind. Bewust rust creëren is een aandachtspunt. Baby's/dreumesen hebben hun eigen ritme, maar veelal is er na de maaltijd tijd, ruimte en aandacht om de baby's te voeden, te verzorgen, persoonlijke aandacht te geven en met hen te spelen.

De middag

De kinderen worden, wanneer zij wakker zijn, rustig uit bed gehaald en verschoont, aangekleed, verzorgt en er is ruimte voor persoonlijke aandacht. De kinderen krijgen de ruimte om rustig wakker te worden. Er kan rustig worden gespeeld, gepuzzeld, getekend en er kan voorgelezen worden. In de middag is er een moment om samen iets te drinken en te eten. Zowel bij de voorbereiding van dit eetmoment en bij de afsluiting worden de kinderen bewust gestimuleerd om deel te nemen.

Vervolgens gaan de kinderen vrij spelen, buiten spelen, met de pedagogisch medewerkers bijv. een wandeling maken en of wordt er een (buiten)activiteit bedacht met en voor de kinderen. Buitenactiviteiten ondernemen en het buiten zijn worden zoveel mogelijk gestimuleerd door de gehele dag heen. Voorop staat dat wij onze activiteiten afstemmen op de behoeften van de kinderen.

Afsluiting van de dag

De ouders komen de kinderen ophalen, de pedagogisch medewerkers nemen bewust afscheid van de kinderen. De pedagogisch medewerkers nemen met de ouders de bijzonderheden van deze dag door vanuit de processen die de kinderen hebben doorgemaakt die dag. De kinderen staan centraal voor ouders en pedagogisch medewerkers.

Overdracht naar de basisschool

Bij Kikidsz vinden wij het waardevol dat de overgang vanuit de opvang naar de basisschool soepel verloopt. Ouders ontvangen een overgangsformulier. Hierin vermelden wij hoe wij het kind hebben ervaren en vertellen wij over het welzijn van het kind.

Dit overgangsformulier wordt aan ouders meegegeven. Ouders zijn zelf verantwoordelijk om het overgangsformulier aan school te overhandigen. Wij geven bij de ouders aan dat zij niet verplicht zijn om het formulier op school te overhandigen, maar dat het wel kan bijdragen aan een prettige overgang voor het kind naar de basisschool. Dit omdat de leerkracht op basis van het formulier al informatie heeft over het kind en diens behoeften/welzijn.

Kind volgsysteem ontwikkeling en welbevinden

Kikidsz en Casa4 gaan in hun visie uit van het hier en nu van een kind.

Het welbevinden gaat over dat hier en nu. Als een kind zich goed voelt is het vrolijk, zorgeloos, onderzoekend, ontdekkend en nieuwsgierig. Het voelt zich fijn, veilig en vertrouwd. Het is aan de deskundigheid van de pedagogische medewerkers om, wanneer een kind zich niet lekker voelt (dus een verstoring van dit welbevinden), dit te onderkennen. Dit gebeurt in nauw overleg met de ouders. Onze pedagogisch medewerker wordt hierin ondersteund door overleg met de ondernemer/het team, trainingen en de regelmatige werkbegeleiding.

Wij volgen de ontwikkelingen en het welbevinden van een kind. Er wordt op gelet dat ieder kind dat aanwezig is iedere dag "echt gezien" (dus bewust gevolgd wordt).

Ook volgen we kinderen door schriftelijke observaties volgens het Kind-volgsysteem van Casa4 en (dagelijkse) gesprekken met ouders. De observaties vinden 2 keer per jaar plaats waarbij

onderscheid gemaakt wordt tussen een observatieformulier voor baby's, dreumesen en peuters. Als blijkt dat een kind zich niet optimaal ontwikkelt, kunnen er verdere stappen genomen worden. Naast de observaties vanuit het kind-volgsysteem van Casa4 zijn wij bekend met de verdere signalen van mogelijke ontwikkelingsproblemen. Hier zullen wij dan ook mee aan de slag gaan mochten wij signalen van ontwikkelingsproblemen zien.

Ouders worden altijd op de hoogte gesteld van de gehouden observaties. De observatie wordt met hen besproken. Als organisatie hebben wij de rol ouders te adviseren en te ondersteunen. Wanneer het nodig is of daar behoefte aan is kunnen wij ouders doorverwijzen naar een passende externe organisatie. De keuze in de te nemen stappen is aan de ouders. Vanuit het welbevinden van het kind in het kinderdagverblijf blijven de pedagogische medewerkers nauw betrokken en in gesprek met de ouders.

Signaleren en doorverwijzen

Als het gaat om bijzonderheden in het gedrag en of ontwikkeling van kinderen zoals hierboven omschreven, maken we bij het doorverwijzen gebruik van de Sociale Kaart. Hierop staan de organisaties vermeld met telefoonnummer en adres waar er mogelijk hulp gezocht kan worden. Wanneer er bijzonderheden in de ontwikkeling of het welzijn van het kind gesignaleerd worden, dan is onze werkwijze als volgt: er wordt met ouders besproken wat er gesignaleerd is. Dan zal er gekeken worden of dit herkenbaar is vanuit de thuissituatie.

Er wordt gekeken welke vervolg stappen genomen kunnen worden. Er wordt zo nodig met onze orthopedagoog gesproken om te kijken of er vanuit die hoek mogelijkheden zijn.

Zodra er gekozen is voor een bepaalde hulpinstantie dan zal er nauw contact blijven met ouders. Zodra een bezoek aan een hulpinstantie geweest is zal dit vanuit ouders besproken worden met Kikidsz. Zo blijft de mentor van het kindje op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

Ondersteuning signaleren en doorverwijzen

Pedagogisch medewerkers ontvangen werkbegeleiding en training ter bevordering van het bewust in contact zijn met de kinderen (pedagogische visie) en het leren herkennen van signalen van bijzonderheden in de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen. Deze worden verzorgd door Casa4 en Orthopedagoog.

Bijscholing pedagogisch medewerkers

De pedagogische medewerkers ontvangen dagelijks coaching en werkbegeleiding als deskundigheidsbevordering. Daarnaast worden zij door middel van pedagogische training in de visie ondersteund bij hun vragen uit de dagelijkse praktijk.

Pedagogisch beleidsmedewerker en coach

Volgens de wet IKK (Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang) is het verplicht dat op alle kinderopvangorganisaties gewerkt wordt aan het coachen van pedagogisch medewerkers in de praktijk en het bijwerken en in de praktijk brengen van het pedagogisch beleid.

Er is een minimaal aantal uren per jaar vastgesteld voor het werken aan het pedagogisch beleid en een minimaal aantal uren per jaar voor het coachen van de pedagogisch medewerkers.

Hiervoor is een rekenformule opgesteld: (50 uur x het aantal LRK-nummers = aantal beleidsuren) + (10 uur x aantal fte beroepskrachten = aantal coachuren).

Het daadwerkelijk aantal coachingsuren per medewerker, de nadere invulling en werkwijze van de coaching is niet vastgelegd in de wet- en regelgeving en kan per kinderopvangondernemer en pedagogisch medewerker verschillen.

Bron: *Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. Voor de website klik [hier](#).

Wij hebben ervoor gekozen om de pedagogisch beleidsmedewerker/ coach af te nemen bij Casa4 Ondernemen in Kinderopvang. Casa4 biedt een hbo-geschoolde medewerker die beide functies vervult: pedagogisch beleidsmedewerker en pedagogisch coach. Vanuit Casa4 worden wij gecoacht in onze pedagogische visie, welke beschreven staat in dit pedagogisch beleid.

Het aantal uren PB/PC 2023 voor Kinderopvang Kikidsz locatie St. Iudinastraat: (1 LRK x 50 uur= 50 PB) + (4.1FTE x 10 uur= 41 PC) = Totaal 91 uren PBC.

Hieronder staat kort beschreven op welke wijze Casa4 invulling geeft aan de wet IKK. Voor een uitgebreide beschrijving hiervan en voor de urenverantwoording, verwijzen wij naar document: F 342 Jaaroverzicht PBC.

Invulling uren pedagogisch beleidsmedewerker (PB) Casa4:

- Het aanpassen, bijwerken en actueel houden van het pedagogisch beleid.
- Het ontwikkelen van het pedagogisch beleid en de vertaalslag maken naar de praktijk = bewustwording realiseren op pedagogische praktijk volgens het pedagogisch beleid binnen de organisatie.
- Tijdens teamtrainingen op locatie maakt Casa4 de pedagogisch medewerkers bewust van pedagogische thema's waarbij de volgende opvoedingsdoelen onder de aandacht komen: 1) Emotionele veiligheid, 2) Persoonlijke competentie en 4) Normen en waarden eigen maken.
- Daarnaast biedt Casa4 kennis voor het implementeren/toepassen van het pedagogisch beleidsplan in de praktijk.

Invulling uren pedagogisch coach (PC) Casa4:

- Ondersteunen en begeleiden met als doel het verhogen van de pedagogische kwaliteit van de dienstverlening/ werkzaamheden ofwel het pedagogisch handelen van de pedagogisch medewerker. Doormiddel van coaching op de groep en Video Interactie Begeleiding (VIB) coacht de pedagogisch coach van Casa4 de pedagogisch medewerkers in de praktijk.
- Ondersteunen bij het op de juiste wijze uitvoeren van het pedagogisch beleid in de praktijk. Tijdens coaching on the job maakt de coach van Casa4 de pedagogisch medewerkers bewust van de inhoud van het pedagogisch beleid en spiegelt deze inhoud met de waargenomen pedagogische handelingen.
- In het coachen van de pedagogisch medewerkers hanteert de coach de volgende methoden om de bewustwording op het pedagogisch handelen te ondersteunen: 6 interactievaardigheden voor een stimulerende omgeving en 9 contactprincipes van de pedagogisch medewerker.
- Door aan te sluiten bij de huidige situatie en de hulpvraag van de pedagogisch medewerker levert de coach van Casa4 een bijdrage aan de professionalisering en de ontwikkeling van de pedagogisch medewerker.

Het Pedagogisch ABC

Naar aanleiding van de pedagogische trainingen bij ons op locatie heeft de pedagogisch beleidsmedewerker een aanvulling geschreven voor ons pedagogisch beleid. Deze zijn te vinden in het pedagogisch ABC achterin dit beleid. Hierin staan de pedagogische thema's uitgebreid uitgewerkt. De pedagogisch medewerkers kunnen hier de theorie per thema teruglezen.

Stagiaires

Bij inzet van een pedagogisch medewerker in opleiding wordt er rekening gehouden met de opleidingsfase en leerjaar waarin zij zich op dat moment bevindt, overeenkomstig de voorwaarden van de CAO Kinderopvang. Wanneer er stagiaires worden begeleid in de organisatie worden deze gekoppeld aan een "vaste stagebegeleider", de stagiaire wordt altijd boventallig ingezet. De taken en verantwoordelijkheden en de begeleiding daarbij staan beschreven op het formulier: F 138 Schema begeleiding stagiaires.

Ondersteuning door andere volwassenen

De mogelijkheid bestaat dat wij gebruik maken van de ondersteuning van vrijwillig(st)ers/ ouders. Zij kunnen de pedagogische medewerkers ondersteunen bij bijvoorbeeld het eetmoment of ander activiteiten/uitstapjes. Alle VOG's van de medewerkers zijn gekoppeld aan onze organisatie in het personenregister.

Alleen in het gebouw

Tijdens openingstijden is er altijd een achterwacht telefonisch bereikbaar en binnen 15 minuten aanwezig in geval van een calamiteit. Dit is meestal de ondernemer/leidinggevende of een andere pedagogisch medewerker.

- Maandag en dinsdag: zowel Rianka als Daphne (Leidinggevende) aanwezig en is Kiona aanwezig op de andere locatie.
- Woensdag: Rianka / Kiona
- Donderdag: Daphne
- Vrijdag: Daphne

De 3 uursregeling

Vanuit de wet wordt voorgeschreven dat er gedurende de hele dag 4 ogen en/ of oren aanwezig moeten zijn op de locatie (dit stukje hoort in het veiligheids beleid) en dat er maximaal 3 uur per dag mag worden afgeweken van de BKR. Hieronder informeren wij u hoe wij de 3 uursregeling invullen en toepassen.

Bij Kikidsz wordt er in de dagopvang op organisatieniveau volgens de onderstaande tijden maximaal 3 uur in totaal afgeweken van de BKR:

- Bij de start van 7:30 tot 8:00 uur.
- Tijdens de pauze van de medewerkers maximaal 2 uur tussen 13.00 en 15.00 afhankelijk van het verloop van de dag. Dit registreren wij op de aanwezigheidslijst van de desbetreffende dag.
- Aan het einde van de dag van 18.00 tot 18.30

Binnen deze tijden werken we met minimaal de helft van het aantal vereiste medewerkers volgens de beroepskracht-ratio/BKR. We plannen de medewerkers in volgens de rekentool op www.1ratio.nl

Ook werken we volgens de 1 op 4 regel. Dat wil zeggen per 4 kinderen mag er een leidster naar huis. Dus bij een volle groep met 17 kinderen gaat de eerste leidster (degene die als eerste is begonnen is) naar huis als er nog 13 kinderen zijn. En zo gaat dat verder.

Indien de situatie qua kind aantallen of de haal- en brengtijden wijzigt zal Kikidsz de tijden dat er wordt afgeweken aanpassen. Zodat er ten alle tijden wordt voldaan aan de maximaal af te wijken 3 uur. Buiten deze tijden wijken we niet af.

Bespreek cultuur in de organisatie

Wij (willen) leren van elkaar, over hoe wij denken, handelen en bewust contact maken vanuit de visie. Wij willen elkaar stimuleren in leren. In een positieve sfeer kunnen wij elkaar aanspreken om bewustwording te creëren. Wij staan open voor elkaars ideeën. Luisteren is een kwaliteit.

Wij zijn daarbij:

- * open en eerlijk
- * proactief
- * geïnteresseerd in kinderen en ouders
- * geïnteresseerd in elkaar
- * gericht op de dienstverlening
- * praktisch
- * spreken vanuit de ik-boodschap

Informatie-uitwisseling met ouders

Elk breng en haal moment is voor de leidsters van Kikidsz een moment om met ouders te praten. Er wordt uiteraard gesproken over de dag maar er is ook ruimte om andere vragen te stellen. Ook is er elke dag een leidinggevende aanwezig die antwoord kan geven op ander soort vragen bijvoorbeeld m.b.t. dagen ruilen, facturen etc.

Ouders ontvangen elk kwartaal een uitgebreide nieuwsbrief vanuit Kikidsz. Hierin staat van alles gemeld, dit kan gaan over de komende observaties maar ook over de jaarlijkse BBQ, wisselingen van leidsters etc.

Daarnaast is er aan de start van elk nieuw thema een thema nieuwsbrief. Hierin wordt verteld waar het komende thema over gaat, wat we hiermee willen bereiken bij de kinderen en wat er voor passende activiteiten worden gedaan.

Om ouders ook een kijkje te geven in de dagelijkse belevenissen van hun kind hebben we een app genaamd Klasbord. Ouders dienen bij aanvang van de opvang zich hierop eenmalig aan te melden en daarna is er elke keer een melding als er een item geplaatst wordt op klasbord. Het is bijvoorbeeld erg leuk om te zien als de kinderen heerlijke genieten van een boswandeling of juist van een ingewikkelde puzzel. Ook gebruiken we klasbord om belangrijke mededelingen aan te kaarten zoals een aankomende feestdag

In het dagrooster is ook een gedeelte met kind bijzonderheden en overige informatie per kind zoals de telefoonnummers m.b.t. bereikbaarheid van ouders/verzorgers, informatie over diëten, etc. Het dagrooster is i.v.m. privacygevoelige informatie alleen inzichtelijk voor medewerkers.

De oudercommissie

De oudercommissie adviseert de organisatie (in de wet en de meeste reglementen 'houder' genoemd) over het beleid ten aanzien van:

- * de uitvoering van het bieden van verantwoorde kinderopvang
- * voeding, opvoeding, veiligheid en gezondheid;
- * openingstijden;
- * spel- en ontwikkelingsactiviteiten;
- * klachten en klachtenregeling;
- * de prijs van kinderopvang.

Daarnaast werkt de oudercommissie nauw samen met de organisatie bij het organiseren van vieringen (Sinterklaasviering, voorleesontbijt, feest op de locatie) en ouderavonden.

Reglementen

De leden van de oudercommissie worden gekozen uit en door de ouders waarvan een kind door de betreffende organisatie opgevangen wordt. In de praktijk zijn er meestal minder kandidaten dan zetels en worden de oudercommissieleden zonder verkiezingen benoemd. De bevoegdheden en facilitering (budget, ondersteuning) van de oudercommissie worden vastgelegd in een reglement. Er zijn modelreglementen opgesteld door BOinK (belangenvereniging voor ouders) en de Brancheorganisatie Kinderopvang

Werkwijze

De oudercommissie bestaat uit ouders van beide locaties. Geprobeerd wordt altijd een oneven aantal te hanteren in. Dit is handig in het geval van stemmen. De oudercommissie en Kikidsz komen minimaal 4 maal per jaar samen. Tijdens deze vergaderingen worden alle actuele zaken besproken. Er zijn vaste punten die elk jaar terugkomen. Dit is bijvoorbeeld de prijsbepaling en bespreking van het GGD Rapport. In elke nieuwsbrief is er voor de OC de gelegenheid een stukje te schrijven, dit gaat vaak over eventuele nieuwe leden, actuele activiteiten etc. De werkwijze van de oudercommissie wordt door de oudercommissie vastgelegd in een huishoudelijk reglement.

Ondersteuning Oudercommissies

De oudercommissie maakt gebruik van verschillende vormen van ondersteuning en advies

omtrent oudermedezeggenschap.

Overige informatie

Overige belangrijke informatie naar ouders staat beschreven in ons informatieboekje en op onze website www.kikidsz.nl

Hier staan zaken als de wijze van inschrijving, betaling en opzegging, openingstijden, contactmomenten met ouders, afname van extra dagdelen en ruilen, voeding, wat ouders zelf meenemen, verjaardagen, ziekte of verhindering, vakanties, Ouderrecht, oudercommissie en klachtenprocedure, ook staat hierin vermeld waar ouders voor vragen terecht kunnen. Dit soort zaken worden dan ook niet in ons pedagogisch beleid opgenomen.

Pedagogische Visie

Bij het tot stand komen van onze pedagogische visie hebben wij gebruik gemaakt van gedachtegoed van meerdere filosofen en pedagogen zoals Malaguzzi, Korczak, Solter, Pikler, Gordon en Riksen-Walraven. Zij kunnen gezien worden als pedagogische inspiratiebronnen. Deze pedagogische visie & beleid is ontwikkeld in samenwerking met Catherine Delsing, Orthopedagoog, waar Casa4 mee samenwerkt. Ook haar gedachtegoed kan gezien worden als inspiratiebron. Casa4 en Catherine Delsing bieden de Ondernemers en medewerkers training in de pedagogische visie.

Vanuit de bovengenoemde inspiratiebronnen is de volgende pedagogische visie ontstaan:

Het bewust contact maken met en professioneel gericht zijn op het kind, de ouder, de medewerker (het individu). Neutraal en gericht op alle aspecten van de ontwikkeling. Deze evenwichtige liefdevolle benadering draagt bij aan het bevorderen van het basisvertrouwen. Wanneer kinderen geboren worden gaan we uit van een basisvertrouwen* van 70%, de resterende 30% volgt tijdens de ontwikkeling en de groei na de geboorte.

Deze pedagogische visie sluit goed aan bij een ieder die het belangrijk vindt dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving. Het pedagogisch handelen is gebaseerd op het volledig mens mogen zijn*.

Wij willen kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit doen we door de ontwikkeling en belevingswereld van het kind te volgen en hierop aan te sluiten door het aanbieden van ervaringen die bij het kind passen en het kind verrijken. Hierbij wordt het kind **Respectvol, Ruimtelijk, Individueel en Neutraal**, zonder oordeel, liefdevol benaderd (benadering volgens de RRIN).

De *pedagogische visie* van Casa4 berust op vier pijlers (de RRIN):

Een Respectvolle benadering naar elkaar.

We benaderen kinderen respectvol vanuit de belevingswereld van het kind. Wij hebben oog voor de eigenheid en individualiteit van het kind. Naast individueel contact begeleiden we het kind in de omgang met volwassenen en andere kinderen. Wij noemen dit het *actief volgend begeleiden in dialoog*: we leren kinderen zelf te leren. We willen oog hebben voor detail, respect voor elkaar en de dingen om ons heen en voor de natuur.

Een Ruimtelijke benadering in fysieke en psychische zin.

We gaan er van uit dat iedereen door ruimte om zich heen zich kan ontwikkelen. Daarom bieden we verschillende ingerichte ruimten waar diverse activiteiten gedaan kunnen worden. Wij geven kinderen de mogelijkheid zich breed te ontwikkelen. We zorgen voor ruimte, voor creatieve experimenten en het opdoen van nieuwe ervaringen. Nieuwe ervaringen die aansluiten bij de ontwikkelingen van het kind.

Een Individuele benadering.

Ieder mens is uniek. We luisteren echt naar elkaar, we nemen elkaar serieus en we gaan in op een vraag. We geven kinderen de mogelijkheid vaardigheden te ontwikkelen en ervaringen op te doen die aansluiten bij hun eigen belangstelling.

Een Neutrale benadering.

Een neutraal (zonder oordeel) benadering is de basis van de hele ontwikkeling. Daarom vinden we het belangrijk om te signaleren en op te merken: wat vraagt dit kind van mij als opvoeder; hoe kan ik hier op een liefdevolle doch neutrale manier mee omgaan. We gaan daarbij uiteraard ook uit van een oordeel loze houding tegenover onze veelkleurige samenleving. Wij bieden de kinderen emotionele veiligheid, vertrouwen en ruimte. Hierdoor krijgen de kinderen de mogelijkheid, en worden ze gestimuleerd te groeien naar zelfstandigheid (autonomie) en sociale verantwoordelijkheid. Tevens leren ze hiermee respect te hebben voor zichzelf, elkaar en de omgeving.

De vier pijlers vragen een actieve liefdevolle houding van pedagogische medewerkers naar kinderen. De relatie tussen pedagogisch medewerker en kind kent een aantal regels die als basis gehanteerd worden. Deze vuistregels zijn de vertaling van de hieronder beschreven uitgangspunten in de houding en omgang met kinderen. Het kind krijgt onvoorwaardelijk steun en vertrouwen van de pedagogisch medewerkers die voor het kind zorgt.

Dat betekent:

- Dat we elk kind onvoorwaardelijk en liefdevol accepteren zoals het is,
- Dat we vanuit deze acceptatie bewust kijken naar het kind met de vraag: wat kan ik als pedagogisch medewerker dit kind aanbieden zodat het zich verder kan ontwikkelen,
- Dat we ingaan op vragen/signalen van kinderen (onaangepast gedrag zien wij als signaal) en daarmee het kind serieus nemen,
- Dat een kind altijd de gelegenheid krijgt om terug te vallen op een volwassene (er is altijd nabijheid van een volwassene bij een kind),
- Dat een kind nooit geïsoleerd mag worden,
- Dat niets als dwangmiddel gebruikt mag worden,
- Dat een kind niet door een ander kind (of een groep kinderen) gepest of gekleineerd wordt.

Wij vragen van pedagogische medewerkers een actieve instelling om deze regels na te leven volgens onderstaande uitgangspunten.

- Bewust contact maken met de ander
- Bewust (kinderen) zien en gezien worden
- Bewust horen en gehoord worden
- Bewust volgen en gevolgd worden
- Bewust stimuleren en gestimuleerd worden
- Bewust begrenzen en begrensd worden
- Bewust respecteren en gerespecteerd worden
- Bewust accepteren en geaccepteerd worden
- Bewust erkennen en erkend worden
- Bewust veiligheid en geborgenheid bieden, zich veilig en geborgen voelen

Basisvertrouwen

We gaan bij het basisvertrouwen uit van de 7 levensbehoeften van de mens, deze zijn;

<i>Volwassen</i>	<i>Kinderen</i>
Emotionele binding	Liefde
Waardering	Trots
Veiligheid	Veiligheid
Fysiologische behoefte	Mijn lijf
Kerntransformatie	Ik ben mezelf
Kennis	Ik weet
Zelfontplooiing	Ik groei

Het is noodzakelijk dat kinderen erop kunnen vertrouwen dat hun ouders beschikbaar zijn als ze hulp nodig hebben. En nog belangrijker hierbij is dat ouders de juiste signalen afgeven naar hun kind(eren). Denk daarbij aan:

- * ik ben er voor je vanuit onvoorwaardelijke liefde
- * ik zie je
- * ik doe wat ik zeg
- * ik bied veiligheid en begrenzing

Optimale zorgeloze ontwikkeling

Zijn de levensbehoeftes in balans, dan heeft het kind een stevig basisvertrouwen. We praten veel met de kinderen, we benoemen wat we doen en we leggen alles wat we doen uit. Dit bevordert een optimale zorgeloze ontwikkeling. Juist ook aan de baby's, die afhankelijk zijn van de emotionele veiligheid die wij bieden. Ieder kind wordt bewust gezien en gewaardeerd. We kijken en handelen liefdevol, zonder oordeel. We volgen de behoeftes van ieder kind. Hierdoor wordt hun basisvertrouwen ontwikkelt en versterkt. Ieder kind kan en mag zijn wie hij of zij is.

Volledig mens mogen zijn

Wanneer de mens de mogelijkheid heeft tot individuele groei en ontwikkeling zal de kwaliteit en de kracht van deze persoon optimaal tot uiting kunnen komen in een groep. Dit is een waardevolle aanvulling op sociaal gebied. Het individu is krachtig en dus samen sterk. Het ontwikkelen en bevorderen van de persoonlijke en sociale competentie.

In de hierboven genoemde uitgangspunten zijn de elementen op het gebied van de natuurbeleving en omgang met dieren ingebed en dus absoluut onmisbaar voor de optimale ontwikkeling van kinderen.

Emotionele Veiligheid

1.1 Inleiding

Zoals in het Voorwoord beschreven, willen wij kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit doen we door de ontwikkeling en belevingswereld van het kind te volgen en hierop aan te sluiten door het aanbieden van ervaringen die bij het kind passen en het kind verrijken. Hierbij wordt het kind **Respectvol, Ruimtelijk, Individueel, Neutraal** (zonder oordeel) en liefdevol benaderd.

In dit hoofdstuk wordt de belangrijkste voorwaarde, emotionele veiligheid, uitgewerkt. De volgende hoofdstukken richten zich op de persoonlijke en sociale ontwikkeling en het omgaan met waarden en normen.

Uit onderzoek (o.a. van M. Riksen-Walraven) * is gebleken dat alleen vanuit een emotioneel veilige situatie een kind optimaal tot ontplooiing komt. Van daaruit richten kinderen zich optimaal op interacties met leeftijdsgenootjes (waarmee ze naast hun persoonlijke ook hun sociale competentie ontwikkelen) en de ruimte, inrichting en materialen (waarmee ze hun persoonlijke competentie ontwikkelen).

Een emotioneel veilige situatie wordt geboden door juiste interacties tussen pedagogisch medewerker en kind. Een sensitieve (invoelende) medewerker die ingaat op de behoefte van het kind, een goede omgang met (bekende) leeftijdsgenootjes en een omgeving die goed en veilig aanvoelt.

Bij Kikidsz is de empathische liefdevolle pedagogisch medewerker van groot belang. Zij is verreweg het meest bepalend voor het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen in een kinderdagverblijf. Jonge kinderen hebben namelijk meer interacties met pedagogische medewerkers dan met leeftijdsgenootjes, de interacties zijn ook anders van aard. Door hun grotere sociale en cognitieve (verstandelijk) vermogen zijn de pedagogische medewerkers in staat een kind goed te begeleiden en hun het gevoel van emotionele veiligheid te geven. Daarna komt de omgang met leeftijdsgenootjes. Door regelmatige interacties met dezelfde kinderen kan een kind neutrale relaties met leeftijdsgenootjes ontwikkelen die bijdragen tot een gevoel van veiligheid en welbevinden. De omgang met leeftijdsgenootjes is ook bevorderlijk voor de ontwikkeling op diverse gebieden (persoonlijke en sociale ontwikkeling).

De inrichting van de ruimte draagt bij aan een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij kinderen, onder meer door de beschikbaarheid van privé-plekjes en “zachte” hoeken waar kinderen zich kunnen terugtrekken, door de ruimte zo in te delen dat kinderen ongestoord kunnen spelen en door toepassingen van materialen die het geluidsniveau binnen de ruimte reduceren. De inrichting van ruimte is ook van invloed op de persoonlijke ontwikkeling (spelmateriaal) en de sociale ontwikkeling (mate van mogelijkheid voor contacten tussen kinderen).

In onderstaand hoofdstuk beschrijven we de interactie tussen pedagogisch medewerker en kind. Dit is het belangrijkste aspect van emotionele veiligheid en de basis voor alle overige ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen. Het contact met leeftijdsgenootjes en de ruimte worden uitgewerkt bij de persoonlijke en/of sociale ontwikkeling waar deze aspecten ook invloed op hebben.

** M. Riksen-Walraven is de bron van de uiteenzetting rond de vier opvoedingsdoelen van de wet, te weten emotionele veiligheid, persoonlijke en sociale ontwikkeling en het eigen maken van waarden en normen.*

1.2 Relatie pedagogisch medewerker-kind

Wanneer we spreken over de pedagogische relatie tussen pedagogisch medewerker en kind bedoelen we een bewuste professionele relatie (2^e/3^e opvoedings sfeer), daar waar de relatie ouder-kind (1^e opvoedings sfeer) gevoelsmatiger en emotioneler is. Ouders zijn emotioneel betrokken bij hun kind. Pedagogische medewerkers zijn dat natuurlijk ook, maar hebben een meer *beroepsmatige* (bewuste) betrokkenheid tot het kind. De verantwoordelijkheid die pedagogische medewerkers hebben, is groot. Immers, een deel van de opvoeding wordt hen toevertrouwd. En het is juist deze eerste periode (vanuit de psychologie wordt gesproken over de eerste zeven levensjaren) die in de ontwikkeling als essentieel gezien wordt als *basis voor het verdere leven*.

Bij Kikidsz is het uitgangspunt in ons werken met kinderen de visie die we hebben op het volledig mens-zijn:

De mens is een uniek wezen, in staat na te denken over zijn of haar handelen (intentioneel handelen) en tot reflectie daarop. Kinderen zijn, ook als ze heel klein zijn, *competent*. Ze verdienen respect in onze omgang met hen. Hieruit zijn de *vier pijlers* voortgekomen van waaruit wij kijken naar en werken met kinderen (de RRIN):

- de **R**espectvolle benadering
- de **R**uimtelijke benadering
- de **I**ndividuele benadering
- de **N**eutrale liefdevolle benadering

In dit hoofdstuk komen deze pijlers terug. Met name wat de consequenties zijn in ons handelen naar en onze omgang met kinderen, vanuit onze pedagogische visie.

1.3 Veilige gehechtheid en basisvertrouwen

Hierboven is al kort het belang aangestipt van de relatie tussen pedagogisch medewerker en kind. Wanneer het kind zich immers veilig voelt en vertrouwen heeft durft het zelfstandigheid aan, er op uit te gaan en te ontdekken. Het kind zal zich pas veilig voelen wanneer het de kans krijgt zich te hechten aan de pedagogisch medewerker. Onder een gehechtheidrelatie verstaan we een relatief duurzame relatie tussen een kind en één of meer specifieke personen met wie het kind regelmatig interacteert. De gehechtheidrelatie is voor het kind het vanzelfsprekende fundament van al zijn doen en laten. Kinderen hebben behoefte aan een voorspelbare relatie. Het is het fundament in tijden van spanning en angst. Het ontstaan van een veilige gehechtheid hangt af van de mate waarin de pedagogisch medewerker sensitief en responsief reageert naar het kind. Onder sensitiviteit verstaan we de mate waarin de pedagogisch medewerker gevoelig is voor signalen van het kind, responsiviteit is de mate waarin de pedagogisch medewerker juist reageert op signalen van het kind. Deze aandachtige omgang bevordert het zelfvertrouwen van het kind en het vertrouwen wat het kind heeft in de omgeving.

We zijn in staat om signalen waar te nemen, te interpreteren en daar prompt en adequaat op te reageren. We spelen hierbij in op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsfases. Bij baby's, dreumesen en peuters zullen signalen eerder in de vorm van emoties en lichaamstaal gegeven worden (non-verbale communicatie). Hierbij is het luisteren en kijken naar het kind een essentiële vaardigheid. Naarmate het kind ouder wordt zal ook de verbale communicatie een steeds grotere rol gaan spelen.

Bij Kikidsz is er de warme betrokkenheid en aandachtige omgang tussen pedagogisch medewerker en kind. Zo ontstaat er een vertrouwensband tussen pedagogisch medewerker en kind: het kind voelt zich veilig in het contact en zo leert de pedagogisch medewerker het kind echt kennen.

Uit de theorie met betrekking tot hechting blijkt dat kinderen prima in staat zijn om stabiele relaties aan te gaan met meerdere opvoeders die als gehechtheidspersoon kunnen fungeren. We spreken dan van een verbreding van het opvoedingsmilieu. Dit betekent een verbreding van de ervaringswereld van het kind. Vanuit deze visie houden we rekening met de bezetting van de pedagogische medewerkers op de groepen.

1.4 Liefdevol volgend begeleiden

Uit de pedagogische visie komt naar voren dat we uitgaan van de individualiteit van het kind. Ieder kind is uniek en we respecteren die eigenheid. We benaderen kinderen respectvol vanuit de belevingswereld van het kind. Kinderen zijn, ook als ze heel klein zijn, competent: ze zijn in staat op hun niveau zelf aan te geven wat goed voor ze is. Kinderen willen leren en zich ontwikkelen. We willen kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. De pedagogisch medewerker sluiten hierop aan door het aanbieden van ervaringen die passen en verrijken. De pedagogisch medewerker is daarbij voorwaardenscheppend, zij draagt ideeën en activiteiten aan die nooit het *doel op zich* mogen zijn. Belangrijk is dat je als pedagogisch medewerker de ontwikkeling en belevingswereld van het kind volgt. Je dient je als pedagogisch medewerker voortdurend de vraag te stellen "Wat vraagt dit kind nu van mij?".

Het proces dat steeds doorlopen wordt in het omgaan met kinderen omvat de volgende stappen: observeren-nadenken-handelen-evalueren-bijstellen. Het kind-volgsysteem wat wij hanteren sluit hierbij aan. We hanteren voor de observaties de methode van casa4 en hanteren hierbij de observatieformulieren F132 en F133. Op deze manier hebben en houden we de ontwikkelingen van de kinderen goed in beeld.

1.5 Daadwerkelijk contact/communicatie-principes

Ons uitgangspunt in de omgang met kinderen is het opbouwen van een relatie tussen pedagogisch medewerker en kind, zoals hierboven al aangegeven. Immers, vanuit deze geboden veiligheid ontwikkelen kinderen zich. Wij geven aan wat belangrijke vaardigheden zijn voor de pedagogisch medewerker in het daadwerkelijke contact met kinderen. Ook gaan we in op concrete communicatievaardigheden als luisteren en duidelijk zijn in het omgaan met elkaar. In de professionalisering en begeleiding van pedagogische medewerkers ligt hier een zwaartepunt. Communicatieprincipes en het leren kijken naar kinderen worden bewust geoefend.

Wij onderscheiden een aantal essentiële vaardigheden van de pedagogisch medewerker om tot daadwerkelijk contact te komen:

- Het kunnen herkennen van contact-initiatieven van het kind. Bij de baby/dreumes speelt de lichaamstaal de voornaamste rol. Het jonge kind zal gaan stralen en met de armpjes zwaaien in contact, maar ook huilen kan een vraag zijn om contact, namelijk de behoefte om getroost te worden. Bij de oudere kinderen nemen de verbale contact-initiatieven, evenals het zoeken van nabijheid een steeds belangrijkere plaats in.
- Het maken van oogcontact met het kind is essentieel om aan te geven dat de pedagogisch medewerker open staat voor het contact-initiatief.
- Naast het herkennen en richten (toewenden) is van belang dat de pedagogisch medewerker in woorden of in lichaamstaal aangeeft dat het initiatief herkend is en dat ze er in neutrale zin op ingaat. Uitstel ("Ja, wat goed van je, ik kom zo bij je als ik klaar ben met...") is dan ook voor het kind aanvaardbaar omdat het zich begrepen voelt.

Belangrijk in het contact is ook dat de pedagogisch medewerker voortdurend benoemt wat zij gaat doen en waarom. Kinderen ervaren hierin veiligheid en leren de stem van de pedagogisch medewerker kennen. Daarnaast is het benoemen van groot belang voor de taalontwikkeling en het sociaal gericht zijn op elkaar.

Wij geven handreikingen voor het goed luisteren naar kinderen. Hoe klein ze ook zijn, kinderen

hebben eigen behoeften. Door goed kijken en luisteren begrijpen wij wat er in hen omgaat. Daardoor kunnen we kinderen bieden wat ze nodig hebben. Bij actief luisteren gaat het erom dat je het gevoel en de beleving van het kind op dat moment wilt verwoorden. Je laat het kind hierbij merken dat je het wilt begrijpen en het serieus neemt. Dit geldt ook voor baby's. Baby's geven door huilen aan dat ze een behoefte hebben.

Wij leggen de nadruk op het belang van de ik-boodschap i.p.v. de jij-boodschap. Door de boodschap naar het kind in de ik-vorm te stellen wordt strijd vermeden en ben je duidelijk naar het kind.

Voorbeeld: Een kind is met speelgoed veel lawaai aan het maken. Een pedagogisch medewerker reageert daarop met: "wil je daar mee stoppen?". Vanuit de ik-boodschap kun je het zo formuleren: "Ik wil graag dat je daar mee stopt want het doet zeer aan m'n oren" of: "De andere kinderen kunnen elkaar niet verstaan".

Behalve dat in dit voorbeeld vanuit de ik-boodschap wordt gereageerd, vertelt de pedagogisch medewerker ook over de reden van de vraagstelling.

Van groot belang voor de pedagogisch medewerker is dat ze *onbevooroordeeld/zonder waarde oordeel* kijkt. We observeren wat het gedrag laat zien, in plaats van een oordeel hebben over dat gedrag.

Voorbeeld: een baby van tien maanden krijgt brood omdat het daar aan toe zou zijn, gezien zijn leeftijd. Maar de baby is onbedaarlijk aan het huilen en het lukt de pedagogisch medewerker niet de baby het brood te laten eten. Vanuit oordelen gedacht zou je kunnen vinden dat de baby dwars is. Het is echter goed mogelijk dat de baby ons op dat moment iets wil vertellen over zijn eetbehoeften, bijvoorbeeld dat hij nog niet toe is aan het eten van brood.

Wij vinden het belangrijk te luisteren naar het kind om er achter te komen wat de reden is van het huilen. Dan zal het kind zich begrepen voelen, wat de relatie en het zelfvertrouwen ten goede komt. Kinderen genieten van de aangeboden mogelijkheden in het groeien naar zelfstandigheid. In onze visie gebeurt dit vanuit het vertrouwen in het kind en in dat wat je ziet en ervaart.

Spelen • ontdekken • groeien

Een kind ontwikkelt zich van nature op zijn of haar eigen manier. Ieder kind heeft heel veel mogelijkheden in zich om van alles te kunnen leren. Door te spelen kunnen kinderen zelf ervaren en zelf ontdekken. Voor kinderen is het dé manier om te groeien. Wij spelen met hen mee en bieden hen uitdagende opvang.

1.6 Verzorging, verschoning en veiligheid

Het is essentieel dat een kind op een kinderdagverblijf goed verzorgd wordt en zich veilig en geborgen voelt, zowel psychisch als lichamelijk. Voor de lichamelijke verzorging volgen we de richtlijnen van het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid (Gezondheidsrisico's in een kindercentrum). Daarnaast vinden we dat verzorging niet alleen *een doel op zich* is, maar ook een middel om een kind zich veilig te laten voelen.

In de verzorging zitten veel contactmomenten. Bij het verschonen van een baby maken we contact door te praten, lachen, zingen, aan te raken en te knuffelen. Het verzorgen is daarom meer dan alleen een schone luier geven of bij de peuter na het eten gezicht en handen wassen. In deze handelingen zit contact, warmte en nabijheid naar het kind. Deze verzorgingsmomenten doen zich dagelijks op vele momenten voor, bijvoorbeeld bij het gaan slapen, verschonen, bij eten en drinken, enz.

De volgende *basisregels* hanteren we bij de dagelijkse handelingen:

- We accepteer de eigenheid van het kind, o.a. in ritme.
- We vertrouwen op wat het kind aangeeft van nature:
 - korter/langer slapen,

- minder/meer eten,
- veel/weinig drinken.
- We reageren geduldig en liefdevol.
- We laten de kinderen onze nabijheid voelen.

Hier geldt dat de wil van het kind uiteraard geen negatieve gevolgen voor de gezondheid mag hebben.

Naast de hygiënische verzorging van het kind besteden wij ook veel aandacht aan de manier waarop wij met het kind omgaan: hoe raak ik aan, hoe til ik. Toch is het belangrijk dit bewust te doen, niet in de laatste plaats voor onszelf, m.n. onze rug. Het tillen van baby's doen we bijna automatisch met de grootste zorg en voorzichtigheid met rustige bewegingen, warme handen, het hoofdje goed ondersteunend. Dicht tegen ons aan, tegen zacht materiaal. Wordt het kind groter, dan ondersteunen we het hoofdje. We nodigen het kind uit om te bewegen; het kind pakt onze handen en het trekt zich zo omhoog. We tillen het op door onze handen om de borsthoogte, dicht onder de armen te sluiten. Op deze manier laten we het kind het eigen lichaam ervaren. Kinderen zijn onbevangen, stappen op ons af voor een knuffel of om opgetild te worden. Zij stellen zich niet eerst de vraag of het wel het juiste moment is. We kennen allemaal wel het voorbeeld van een peuter die zich tussen ons in op de bank wringt, of onze hand wordt gepakt en we lopen mee. De kinderen nodigen ons uit om te bewegen.

We laten kinderen veiligheid ervaren door contact en nabijheid van de volwassene, de opvoeder. Ook door de kinderen te beschermen tegen al te grote gevaren. We zorgen ervoor dat het kind zich vrij kan bewegen en ontdekken zonder dat het daarbij onnodig gevaar loopt. We bieden kinderen een omgeving waarin zij leren om te gaan met kleine risico's. Kinderen hebben immers ervaringen nodig om te leren, te ontdekken. Het leert van herhaling. Wanneer het zich stoot aan iets zal het de volgende keer wat voorzichtiger doen, of zich nog een keer stoten. Ieder kind leert in zijn eigen tempo om te gaan met kleine risico's in een veilige omgeving.

1.7 Onze visie op het uiten van gevoelens en emoties bij kinderen

Wij leren kinderen omgaan met hun emoties door hen de ruimte te geven hun emoties te uiten. We benoemen en erkennen de emotie die we waarnemen. Door *emoties* te uiten laten kinderen veel van hun gevoelswereld zien. Emoties *kunnen* wijzen op het verstoren van het welbevinden. Omdat kinderen zich minder verbaal maar vooral gevoelsmatig uiten, is het belangrijk de gevoelswereld en de uiting ervan via *emoties* te erkennen.

Jonge kinderen hebben sterke gevoelens van trots, blijheid, tevredenheid en zo ook irritatie, angst, boosheid, jaloezie, verdriet, frustratie en verwarring

Door de emoties te erkennen kunnen kinderen pijnlijke gevoelens te boven komen. Dit kan o.a. door te huilen, boos te worden, te trillen, te gapen, te lachen, te praten en door middel van spel. Wij vinden het belangrijk dat jonge kinderen hun gevoelens mogen uiten. Het is een ontlading van gevoelens, op deze manier worden de ervaringen verwerkt (Pedagoog Solter).

1.8 Omgaan met ongewenst gedrag

Ongewenst gedrag zien wij los van het kind, het gedrag kan een signaal zijn van een hulpvraag. Er kan sprake zijn van een behoefte vanuit het basisvertrouwen die vervuld moet worden, van gebrek aan informatie of van opgekropte pijnlijke gevoelens.

Wij interpreteren ongewenst gedrag als een verstoring in het welbevinden. Wanneer wij dit signaleren proberen we te achterhalen waardoor het kind bepaald gedrag laat zien en wat de hulpvraag is. We bieden het kind steun en individuele aandacht en benoemen wat we waarnemen en erkennen hun gevoelens. Daarnaast leren we het kind op een andere manier om te gaan met zijn of haar emotie.

De volgende handelingen kenmerken onze benaderingswijze:

- *We stoppen het gedrag op een heldere en duidelijke manier*

- *We benoemen enkel het gedrag en oordelen nooit over het kind*
- *We zeggen kort: ik wil niet dat ..., ik wil graag dat ...*
- *We tonen geen negatieve emotie*
- *We laten gevoelens ontladen en moedigen dit aan*
- *We tonen respect (geen kleinerende opmerkingen)*
- *We spreken op een neutrale/vriendelijke toon*
- *We gebruiken weinig woorden*
- *We blijven bij de ik-boodschap*
- *We halen het kind zo nodig even uit de situatie*

De kern van bovengenoemde aanpak is:

- *Geef de grens aan*
- *Toon respect*
- *Bied hulp*

1.9 Handelen met betrekking tot emotionele veiligheid

De pedagogisch medewerker communiceert met de kinderen en heeft een respectvolle houding naar de kinderen toe. De benaderingswijze naar kinderen toe vinden wij erg belangrijk (respectvol, ruimtelijk, individueel en neutraal (zonder oordeel)). Dit doen wij als volgt:

- We maken oogcontact met het kind bij het praten (toegewend zijn, een aandachtige, warme houding).
- We proberen, indien mogelijk, op ooghoogte te komen van het kind om echt de aandacht van een kind te vangen.
- We gebruiken een vriendelijke toon.
- We luisteren naar wat een kind vertelt of wat een kind antwoord.
- We verwoorden zoveel mogelijk wat een kind zegt na het luisteren (bedoel je ..., je vindt dus dat ...).
- We creëren een ontspannen en open sfeer op de groep.

Er heerst een ontspannen open sfeer in de groep. Dit doen wij door:

- Op een rustige en duidelijke toon te praten en de kinderen zoveel mogelijk individueel te benaderen. We proberen contactinitiatieven te herkennen en hierop te reageren. We reageren op lichaamstaal, verbale signalen en oogcontact van het kind. We geven aan dat we het contact herkennen, ook al zijn we ergens mee bezig: "Ja, wat knap van jou. Ik kom zo bij je als ik klaar ben met"
- We volgen het spel van het kind en storen zo weinig mogelijk. We spelen mee in de fantasiewereld van het kind en laten ons daarbij leiden door de structuur die door het kind geschapen is. We corrigeren een kind niet in zijn spel tenzij het daar zelf om vraagt.
- We hebben begrip als iets niet lukt en laten kinderen de ruimte om hun teleurstelling of verdriet te ervaren. We delen in het plezier en succes.
- We zorgen voor adequate inrichting en het aanbieden van spel.

Kinderen worden uitgenodigd om deel te nemen. Dit doen wij door:

- Aan te sluiten op de belevingswereld van kinderen. De verhalen van kinderen zijn leidend voor de activiteiten. Activiteiten zijn niet alleen creatieve activiteiten maar ook de verzorgingsactiviteiten. Kinderen hebben een keuze in de activiteiten.
- De kinderen daarbij neutraal (zonder oordeel) te benaderen. "Wil je... of ...?". We luisteren naar het antwoord, vatten samen en geven de structuur aan. "Ik vind het knap dat je ... met ... in ...".
- Zoveel mogelijk de activiteiten met kleine groepjes te doen zodat kinderen altijd een keuze hebben voor een andere activiteit in een ander groepje. Er is dan ook de mogelijkheid tot alleen spel, we proberen wel te achterhalen wat de reden is dat het

kind niet mee wil doen.

Er is informatieoverdracht tussen ouders en pedagogisch medewerkers. Dit doen wij door:

- Het betrekken van de ouders, dit draagt bij aan het gevoel van emotionele veiligheid. Er is overdracht bij het brengen en halen. We laten ouders hierbij delen in de ervaringen, successen en teleurstellingen van het kind: "... heeft vandaag ... en ...".
- Ouders eveneens met respect en een neutrale houding te benaderen. Ouders en kinderen voelen zich daardoor gerespecteerd en geaccepteerd.

De ontwikkeling van de persoonlijke competentie

2.1 Inleiding

Wij vinden het belangrijk dat de pedagogisch medewerker kennis en inzicht heeft van het welbevinden van kinderen. Om van daaruit aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de persoonlijke competentie. Hiermee bedoelen we de ontwikkeling van brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit. Daarnaast omvat het begrip “persoonlijke competentie” ook de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals de motorische, creatieve (spel, muziek) en de taal- en cognitieve ontwikkeling.

Over ontwikkelingsfasen bij kinderen (cognitief, motoriek, taal, lichamelijk, enz.) is heel veel geschreven. Kennis over fasen van ontwikkeling bij kinderen vinden wij belangrijk. Maar wij willen niet dat het een *doel op zich* wordt. Wij gaan uit van het hier en nu van een kind, en niet waar het volgens een ontwikkelingslijn zou moeten zitten.

Ontdekken wie je bent, met al je talent!

Wij willen ieder kind een stapje verder brengen in de ontwikkeling en er aan bijdragen dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving. We laten ze spelenderwijs, hun eigen talenten ontdekken.

“Als je zien wilt wat kinderen kunnen, moet je ophouden hen dingen te geven”

(N. Douglas, uit: Een portret van creatieve kinderen)

2.2 Uitgangspunten

Creativiteit zegt naar ons idee iets over *de waarde* van spel en over *de waarde* van het vernieuwend/scheppend bezig zijn. In de manier waarop wij kijken naar de creatieve ontwikkeling van kinderen hebben we ons laten inspireren door de pedagogiek van Malaguzzi (de “Reggio-pedagogiek”) uit Italië. Belangrijk uitgangspunt bij Malaguzzi is dat alle kinderen creatief zijn. Kinderen zijn nieuwsgierig en worden dagelijks door hun omgeving geraakt. Malaguzzi spreekt in dit verband over “bekend worden met het onbekende”. In spel kunnen kinderen experimenteren met wat ze tegenkomen in de werkelijkheid. Kinderen zijn spontaan, ongeremd en hebben een grote verscheidenheid aan interesses. Kinderen kijken op een eigen, onbevooroordeelde manier naar de werkelijkheid en hebben een natuurlijke behoefte zich te uiten, te experimenteren. In spel kunnen kinderen hun nieuwsgierigheid kwijt. Hierdoor leren kinderen ook en ontwikkelen zij zich.

Wij gaan in onze visie uit van de *ervaringswereld* van het kind. Het gaat erom dat we ingaan op wat een kind op een bepaald moment daadwerkelijk bezighoudt. Dit betekent dat we goed kijken en luisteren naar wat een kind vraagt en dat we ons kunnen inleven in de belevingswereld van een kind. Kinderen wijzen zelf de weg als ze voldoende ruimte krijgen. Kinderen zijn in staat om eigen keuzes te maken.

Waar het om gaat is dat kinderen ervaren dat het *goed* is wat ze kiezen, wat ze doen, wat ze produceren. Door deze houding wordt de eigenheid van kinderen bevorderd. Hierdoor leren kinderen wie ze zelf zijn, komen ze bij hun werkelijke uniek-zijn en leren ze zichzelf respecteren. Het kind kan dan in een toestand terechtkomen waarin het doet en speelt vanuit het hart, zo geconcentreerd dat het de rest vergeet.

Over het uniek-zijn van kinderen merkt Malaguzzi het volgende op:

- *Elk kind heeft een eigen werkelijkheid (ervaringen, relaties). Deze moeten we in acht nemen.*
- *Elk kind heeft gevoelens en ervaringen die niet te scheiden zijn van hun achtergrond.*
- *Elk kind heeft nu bepaalde gevoelens.*
- *Het gaat om dit kind.*
- *Het gaat er om aan te sluiten bij de dag van vandaag en het moment nu.*
- *Het gaat er om aan te sluiten bij het kind vanuit de relatie pedagogisch medewerker/kind.*

2.3 Kenmerken van spel

In het algemeen kunnen we over spel zeggen dat het twee belangrijke kenmerken heeft:

- Kinderen spelen omdat en zolang ze het *leuk* vinden.
- In spel zijn kinderen *ontdekkend* bezig. Hierin leren ze zichzelf en hun omgeving kennen.

Het soort spel van kinderen is afhankelijk van de leeftijdsfase waarin kinderen zich bevinden. Bij *baby's* bestaat spel met name nog uit beweging (in eerste instantie van het eigen lichaam, bijv. het manipuleren van de handjes). Het contact met de pedagogisch medewerker neemt daarbij een belangrijke plaats in. Herhaling van spel is belangrijk. Kinderen leren hiervan en het geeft ze ook een vertrouwd gevoel. Het spel van de *dreumes* kenmerkt zich door voortdurend op onderzoek uit te zijn, materialen in/uit een bakje, knopjes aan/uit, verplaatsen van materialen. Bij de *peuter* vindt al meer 'gerichte' activiteit plaats, meer grof motorische activiteiten, het spelen met dingen en ook het ontstaan van fantasie in spel. Ook fijn motorisch ontwikkelt de peuter zich: in tekeningen bijvoorbeeld is een grote groei te zien.

Bij de *kleuter* neemt fantasie nog sterker toe. En ook het samenspel verfijnt zich. Kleuters kunnen langer en meer gericht bezig zijn.

Volgens onze benadering hanteren de pedagogisch medewerkers onderstaande manieren om contact met het kind te hebben tijdens het spel (zonder te storen):

- We kijken naar de kinderen, het kind voelt dan onze aanwezigheid en betrokkenheid.
- Tijdens activiteiten geven we signalen aan het kind wanneer het even op kijkt, zoals middels een knikje aangeven dat het gezien wordt. We laten dan merken dat je ziet wat hij/zij doet. Als we toch iets willen zeggen, dan praten over de onderwerpen waar de aandacht van het kind op dat moment op gericht is. Het gaat er om dat we op verschillende manieren laten merken dat de activiteiten van het kind door ons erkend en aanvaard worden.
- We delen in het plezier en het succes! De activiteiten zelf zijn hierbij belonend. We laten ook ouders delen in het plezier dat het kind die dag gehad heeft. We vertellen ze hier ook over.
- We hebben er begrip voor als iets niet lukt, we laten de kinderen ook hun teleurstelling en eventuele verdriet ervaren.
- We spelen mee in de fantasiewereld van het kind en laten ons daarbij leiden door de structuur die door het kind geschapen is: het kind is in zijn wereld de baas! Kinderen leren hierdoor ook leiding te nemen, eigen regels te maken en een gevoel van 'macht' te ontwikkelen.
- We corrigeren een kind niet in zijn spel, tenzij het daar zelf om vraagt.
- Lachen en gek doen ontlaadt!

2.4 Wat bieden we aan?

Wij hebben in het initiëren en begeleiden van spel een belangrijke taak. In het spel gaat het erom dat wij aansluiten bij de leefwereld van het kind in het hier en nu.

Er zijn altijd meerdere activiteiten zodat de kinderen kunnen kiezen. Bij het bedenken van de activiteiten zijn wij flexibel. Het kan zijn dat er een knutselactiviteit bedacht is omdat de pedagogische medewerkers weten dat er een aantal kinderen interesse hiervoor hebben. Het onderwerp wat geknutseld wordt is vrij, dit hangt af van de belangstelling van de kinderen. *Voorbeeld: Als de dag begint vertellen verschillende peuters enthousiast over luchtballonnen die ze*

hebben gezien. Dit kan een mooie aanleiding zijn om bijvoorbeeld luchtballonnen te maken.

Kinderen kunnen zich in hun spel laten gaan. Van groot belang hierbij is wel dat wij *structuur* aanbieden waarbinnen het kind tot spel kan komen. Wij laten het kind kiezen uit verschillende activiteiten of vragen het kind wat het wil doen. Ook zijn de regels en afspraken helder voor het kind. Regels bieden een veilige structuur van waaruit het kind tot spel kan komen. Wanneer een kind iets zelf gemaakt heeft, is het een teken van respect om hier zorgvuldig mee om te gaan. We proberen zoveel mogelijk zelfgebouwd materiaal te laten staan zodat het bewonderd kan worden en het kind er verder mee kan spelen.

2.5 Aandacht voor speelgoed

Een kijk op ruimte en spel betekent natuurlijk ook een kijk op speelgoed. Het speelgoed is immers het materiaal waardoor en waarmee het kind speelt. Speelgoed is dus heel belangrijk. Bij de inrichting en aanschaf van ons speelgoed hebben we rekening gehouden met de leeftijdsgroep waarvoor het bestemd is. In de groep proberen we niet te veel speelgoed tegelijk aan te bieden. We wisselen liever speelgoed af, dan is er regelmatig iets nieuws. We vinden het ook belangrijk dat een kind zelfstandig speelgoed kan pakken. Het speelgoed waarmee een kind zelf kan spelen wordt zodanig in een kast opgeborgen dat het kind er zelfstandig bij kan.

Maar kan het kind dan alleen maar spelen met speelgoed? Het ligt er aan wat onder speelgoed wordt verstaan. Wanneer uitsluitend gedacht wordt aan de spellen en materialen die in de gemiddelde speelgoedzaak te koop zijn, moet het antwoord 'nee' zijn. Een kind wordt beïnvloed, maar laat zich niet uitsluitend leiden door de tv-reclames of aantrekkelijke brochures. Een kind zoekt vaak zijn eigen speelgoed. We geven het kind de mogelijkheid datgene wat hij uitzoekt als speelgoed, ook als speelgoed te kunnen gebruiken. Een grote kartonnen doos waarmee de boodschappen naar huis zijn vervoerd kan thuis opeens een boot worden, een stuk elektriciteitsbuis kan een brandweerslang worden, enz. Ook allerlei gebruiksvoorwerpen in huis kunnen voor kinderen een hele nieuwe betekenis krijgen, evenals meubels, kussens, enz.

Uiteraard worden ook spelmaterialen gekocht voor de kinderen. Daarbij wordt zo veel mogelijk gekozen voor natuurlijk en/of duurzaam materiaal.

Zoals eerder genoemd is één van de pijlers van Casa4 dat we kinderen respectvol benaderen vanuit de belevingswereld van het kind. Wij vinden het belangrijk respect te hebben en open te staan voor alle culturen en daar ook rekening mee te houden bij activiteiten en spelmaterialen.

2.6 Radio en muziek

Kinderen kunnen ogenschijnlijk genieten en vrolijk meebewegen op muziek die ze horen. We kunnen er echter niet vanzelfsprekend vanuit gaan dat plezier betekent dat het ook goed is. Dat is niet altijd het geval. We vinden het vanuit onze visie belangrijk kinderen betrokkenheid te bieden bij datgene wat aangeboden wordt. Dit geldt voor een breed gebied: niet alleen muziek maar ook spelletjes, speelgoed, enz.

Het tegenovergestelde van betrokkenheid is opwinding. We weten dat kinderen zich in opwinding niet ontwikkelen. Wanneer kinderen zo in het spel duiken dat het voorbij betrokkenheid gaat en er opwinding voor in de plaats komt, is dat een emotie die opname (=leren) kan blokkeren.

Het gebruik van muziek en radio bieden we bewust aan. In veel huishoudens staat de radio als vanzelfsprekend de hele dag aan vanuit de behoefte van volwassenen. Dit geluid is een inbreuk en een mechanische toevoeging die niet wenselijk is voor kinderen. Het leidt af van de betrokkenheid voor spel en/of andere bezigheden. We vragen daarom van pedagogische medewerkers een bewuste omgang met radio

2.7 Respect voor de natuur

In de dagelijkse omgang met kinderen op de kinderopvang hebben wij respect voor de natuur.

Wij sluiten aan bij bijvoorbeeld weersomstandigheden, seizoenen of bepaalde gebeurtenissen. Wanneer mogelijk, en afhankelijk van de leeftijd, trekken we er met kinderen op uit, verzamelen materiaal om daar, terug op de kinderopvang, verder mee te spelen. Op de groep kunnen de prachtigste dingen gemaakt worden van steentjes, schelpen of takjes. Een bewuste keuze kan ook zijn het noodzakelijke tuinonderhoud niet geheel uit te besteden, maar ook kinderen daarmee bezig te laten zijn, zelfstandig of onder begeleiding.

2.8 Handelen met betrekking tot de Persoonlijke competentie

Kinderen hebben de mogelijkheid om eigen ervaringen op te doen via spelmateriaal, activiteitenaanbod en inrichting. Dit doen wij als volgt:

- We kiezen bewust voor kleurgebruik in rustige tinten en zorgen voor voldoende daglicht. Kinderen reageren op de ruimte om hen heen.
- We proberen rust in de groepsruimte te creëren door het niet te vol te laten zijn (de kunst van het weglaten). We zijn dus rustig in het ophangen en neerzetten van materialen. Liever meerdere keren wisselen dan alles neerzetten. Kinderen hebben dan vaker iets nieuws, dus een uitdaging.
- Aparte spelhoeken in de groep zorgen ervoor dat kinderen meer individueel of in kleine groepjes gaan spelen. Het zorgt voor rust, kinderen storen
- elkaar minder in hun spel. We creëren dan ook rustige plekken (hoeken) en actieplekken (grote motorische activiteiten in de gang of buiten, een timmerhoek of een grote verfplek in het atelier).
- We beseffen ons dat kinderen een andere ooghoogte hebben. Door het spelmateriaal zo te plaatsen (op ooghoogte van kinderen) kunnen kinderen gericht kiezen.
- Teveel prikkels verstoren het spel. Daarom gaan we bewust om met geluid (radio, muziek) en met ophangen van werkjes (niet kriskras door de groep). We kiezen voor muziek/geluidsmomenten als activiteit en het ophangen van werkjes van kinderen op een bepaalde wand of tentoonstellingshoek.
- We bieden activiteiten aan vanuit hun belevingswereld in kleine groepen. Kinderen hebben een keuze aan welke activiteit ze mee willen doen.

Er is veel aandacht voor leermomenten. Hierbij is taal en motorisch spel van jonge kinderen belangrijk. Dit doen wij door:

- Kinderen te leren middels spel en exploratie (ontdekken). Door het verwoorden van de activiteiten wordt de woordenschat vergroot. Motorisch spel (ook grof motorisch op de gang of buiten) is onderdeel van het activiteitenaanbod. We lezen ook graag boeken en we zingen liedjes. Dit zijn vaste onderdelen van ons activiteitenaanbod.

De ontwikkeling van de sociale competentie

3.1 Inleiding

Het begrip sociale competentie verwijst naar een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden, zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen.

3.2 Vaste leeftijdsgenootjes

We werken met vaste leeftijdsgroepen, dit bevordert het gevoel van (emotionele) veiligheid bij kinderen. Het kind krijgt dan te maken met bekende leeftijdsgenootjes. Vanuit dit gevoel van veiligheid kunnen er sociale contacten ontwikkeld worden. In vaste groepen kunnen kinderen al in het tweede levensjaar een duidelijke voorkeur voor één of twee leeftijdsgenootjes ontwikkelen. Binnen vriendschap relaties is sprake van sociale uitwisselingen en van emotionele responsiviteit. Groepsleden kunnen al op jonge leeftijd een bron van veiligheid vormen maar dan moeten zij elkaar wel zo regelmatig zien dat ze elkaar goed kunnen leren kennen. In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Goede relaties met leeftijdsgenootjes bevorderen ook de persoonlijke competentie. Het bevordert de kwaliteit van hun uitwisselingen en van hun spel.

Kinderen leren in de omgang met leeftijdsgenootjes zaken zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen (als je speelgoed afpakt van een ander, dan heeft een ander verdriet), communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen. Onze pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke taak in de begeleiding hiervan. Wij vinden het van belang dat de pedagogisch medewerker niet altijd ingrijpt. Veel meningsverschillen spelen zich af in een paar seconden en dan lost het zich vanzelf op. De kinderen gaan elk wat anders doen of spelen weer vreedzaam verder. Allereerst kijkt de pedagogisch medewerker dus of zij wel of niet in moet grijpen. Kinderen zijn soms heel capabel/competent om zelf een aanvaring op te lossen. We grijpen in wanneer:

- Het te gevaarlijk wordt,
- De ruzie maar blijft doorgaan,
- De partijen ongelijk zijn,
- Er iets vernield wordt.

We doen dit als volgt:

- Er wordt een neutrale houding aangenomen: geen partij trekken dan moet het kind immers tegen twee personen opboksen in plaats van 1 en dan wordt het nog bozer.
- De pedagogisch medewerker gaat naar de kinderen toe en stopt hun gedrag met woorden en soms met daden: de kinderen worden uit elkaar gehaald of het voorwerp waarom wordt gevochten, wordt even afgenomen. De pedagogisch medewerker zorgt dat ze op ooghoogte is zodat ze de kinderen goed kan zien en zij haar.
- Er wordt een ik-boodschap gebruikt om aan te geven wat de situatie voor de pedagogisch medewerker betekent: "Ik zie dat jullie ruzie hebben, dat is niet leuk. Ik zie dat jullie boos zijn". We zoeken samen een oplossing.
- We stellen neutrale vragen en luisteren actief: "Wat is er aan de hand en "Dat heeft je echt pijn gedaan en van streek gemaakt, hé?".
- Er wordt geholpen om de ruzie op te lossen door middel van overleg:
- De kinderen bedenken zelf een oplossing (de pedagogisch medewerker kan wel oplossingen toevoegen). Er wordt nagegaan of de oplossing goed begrepen wordt: "Tamar stelt voor om nog een ... uit de kast te halen, dat klopt toch, hé? En wat vindt Heleen hiervan?". Is de andere partij het hier niet mee eens, dan kan gevraagd worden: "Wat vind jij een betere oplossing?".

We vinden het belangrijk dat er gewerkt wordt met een ik-boodschap, goede lichaamstaal, het bieden van een passend alternatief. Lichaamstaal is belangrijk: gaan zitten op kindhoogte, het kind waar het om gaat goed aankijken op ooghoogte en praten/uitleggen via de ik-boodschap.

3.3 Handelen met betrekking tot de Sociale competentie

De pedagogisch medewerker ondersteunt de kinderen in de interactie tussen kinderen onderling. Dit doen wij als volgt:

- Door het werken met vaste groepen geven we kinderen de kans hun leeftijdsgenootjes goed te leren kennen. Het gevoel van verbondenheid kan sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Kinderen die al jong veel negatieve ervaringen opdoen in de omgang met andere kinderen kunnen hierdoor beschadigd worden.
- We geven kinderen de ruimte om contact te maken met elkaar en stimuleren samenspelen. "Wil je met in de bouwhoek of.....?".
- We geven de kinderen de ruimte om elkaars gedrag te herkennen en grijpen niet te snel in bij kleine aanvaringen en of conflicten.
- We storen zo min mogelijk in samenspel.
- We geven woorden aan wat kinderen zien, meemaken en voelen.

De kinderen maken deel uit van de groep.

- De kinderen behoren bij een vaste stamgroep. Bij de activiteiten (o.a. eetmoment, etc.) splitsen we om meer persoonlijke aandacht te kunnen geven (meerdere activiteiten met een kleinere groep of twee groepen met eten). Het kind kiest de activiteit of het groepje. Door de vaste leeftijdsgenootjes en vaste pedagogische medewerkers leert een kind de totale groep kennen.

Eigen maken van waarden en normen

4.1 Inleiding

Om goed te functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, is het belangrijk dat kinderen zich de waarden en normen, ofwel de “cultuur”, van die samenleving eigen maken. Ouders leren kinderen niet alleen de gedragsregels die binnen het gezin gelden, maar ook de waarden en normen die zij van belang achten voor het functioneren van hun kind buiten het gezin. De kinderopvang kan zorgen voor een nog breder kader.

Kinderen leren in de kinderopvang ook “de regels van het huis”. Daarnaast komen zij in aanraking met meer algemene waarden en normen doordat zij in contact komen met andere kinderen en volwassenen. Het is van belang dat de socialisatie in de kinderopvang adequaat geschiedt, maar ook dat de socialisering in de kinderopvang is afgestemd op die van het gezin.

Het contact met de ouders/verzorgers is dus van groot belang. Het bespreken van elkaars waarden en normen (thuis en kinderopvang) zorgt ervoor dat het kind verschillen begrijpt, het anders mogen en moeten in verschillende situaties.

Waarden en normen van Kikidsz

De belangrijkste waarden en normen van Kikidsz zijn in dit beleid al eerder aan bod geweest. Voor de samenvatting hiervan verwijzen we naar de visie en de RRIN. Dit zijn de belangrijkste waarden en normen die doorgevoerd worden in alle handelingen. Daarnaast hebben wij onze eigen huisregels.

Onze huisregels bestaan uit waarden en normen die wij bij Kikidsz belangrijk vinden:

- Wij gaan respectvol met elkaar om, ongeacht afkomst en geloofsovertuiging
- Wij hebben respect voor autonomie
- Wij respecteren elkaars waarden en normen
- Wij zien en horen elkaar
- Wij spreken elkaar aan op een neutrale manier
- Wij geven elkaar complimenten
- Wij lopen binnen rustig en maken elkaar daar bewust van
- Wij ruimen samen alles op
- Wij helpen elkaar en de kinderen mogen ons helpen, mits dit veilig is
- Wij luisteren naar elkaar en laten elkaar uitpraten
- Wij leren elkaar om speelgoed te delen of op onze beurt te wachten
- Wij zoeken samen naar een oplossing bij een conflict
- Wij leren elkaar om rekening met elkaar te houden

4.2 Intake en de dagelijkse mondelinge communicatie

Wij besteden zorgvuldig aandacht aan het plaatsingsgesprek met ouders. In dit gesprek komen de wederzijdse waarden en normen aan bod. Ouders kunnen aangeven welke zaken zij van belang vinden en onze pedagogische medewerkers vertellen over de waarden en normen van onze opvang.

Naast de intake hebben wij dagelijks bij het breng- en haalmoment contact met de ouders. Tijdens deze overdracht is van beide kanten ruimte om de gang van zaken thuis en op de opvang te bespreken. Op deze manier krijgen wij informatie over de normen en waarden die in het gezin belangrijk zijn.

Wanneer er meerdere pedagogisch medewerkers op de groep staan, kan het voorkomen dat de ouder aan het eind van de dag een andere pm'er treft dan 's ochtends toen het kind gebracht werd. Om deze reden en om het kind zo optimaal mogelijk te begeleiden die dag, is het essentieel

dat onze pedagogisch medewerkers elkaar gedurende de dag goed informeren. Wij hebben onderling een open communicatie en brengen elkaar op de hoogte van alle bijzonderheden van het kind en van de thuissituatie. Aan het eind van de dag vatten wij met elkaar samen welke informatie wij overdragen aan de ouders bij het ophalen.

Het kan voorkomen dat er bij het breng- en/of ophaalmoment te weinig tijd is om uitgebreid met de ouders te praten. Wij bieden ouders altijd de gelegenheid om op een ander tijdstip een individueel gesprek over het kind te hebben. Ook kan er vanuit de pedagogisch medewerker behoefte zijn om de ouder(s) te spreken over hun kind. Soms gaan ouders daar, om uiteenlopende redenen, niet of niet direct op in. Wij stimuleren het in gesprek blijven met de ouders zodat wij op de hoogte zijn van het welbevinden en de belevingswereld van het kind. Op deze manier kunnen wij aansluiten bij de ontwikkeling van het kind in het hier en nu.

Wij hechten ook veel waarde aan de manier waarop de pedagogisch medewerker zowel de ouders als de kinderen benadert. Wij hebben respect voor elkaars waarden en normen en voor elkaars 'zijn'. Een kind voelt zich welkom als het samen met zijn ouders enthousiast wordt ontvangen, de ouder voelt dat het kind in goede handen is en dat het warme aandacht krijgt. Bij de overdracht aan het einde van de dag delen we dat wij het kind gezien en gehoord hebben. We delen de praktische zaken en natuurlijk is er over ieder kind wel iets bijzonders te melden.

We bieden onze medewerkers een aantal handreikingen voor de communicatie:

- Blijf uit de emotie wanneer je in gesprek bent met ouders,
- Zoek antwoorden bij jezelf,
- Blijf uit de aanval-verdediging sfeer,
- Vermijdt het be- of veroordelen,
- Vertrouw op je eigen deskundigheid.

Pedagogisch medewerkers hebben oog voor de omgangsvormen/aspecten van andere culturen, respecteren dit en maken het bespreekbaar.

4.3 Handelen in het eigen maken van Waarden en Normen

Hieronder geven wij inzicht in hoe wij handelen m.b.t. het eigen maken van waarden en normen. De handelingsaspecten die hieronder benoemd worden zijn toegelicht in dit hoofdstuk of komen naar voren in de voorgaande hoofdstukken.

Bij Kikidsz biedt de groepssetting een aanvulling op de socialisatie in het gezin. Kinderen komen in aanraking met andere aspecten van de culturen en diversiteit van de samenleving. Ook komen kinderen in contact met de afspraken, regels en omgangsvormen van onze opvang.

Afspraken, regels en omgangsvormen zijn aanwezig, duidelijk en worden aan kinderen uitgelegd. Dit doen wij als volgt:

- De ouders ontvangen bij de intake informatie, de pedagogische werkwijze en de benaderwijze naar kinderen toe wordt dan tevens besproken. Pedagogisch medewerkers handelen conform het pedagogisch beleid en protocollen. De omgangsregels worden stapsgewijs aan kinderen uitgelegd. Dit begint al bij het wennen (jas op de kapstok, spullen in het mandje, je mag gaan spelen, waar wil je mee spelen?). Tijdens het verblijf op de groep worden de afspraken en andere omgangsvormen uitgelegd en herhaald. "Wil je eten...?", "Kom je aan tafel...?" "Nog even blijven zitten want...", "We gaan nu...".
- Door het herhaaldelijk verwoorden van de regels en omgangsvormen wordt het duidelijk voor kinderen. Door te luisteren naar kinderen waarom zij dingen doen wordt het mogelijk hen te corrigeren of hen de ruimte te geven voor hun weg.

Beroepskrachten geven in hun spreken en handelen het goede voorbeeld. Dit doen wij door:

- *Respectvol met elkaar om te gaan*
- *Iedereen zich zelf mag zijn*
- *Wij altijd rustig praten en altijd luisteren naar elkaars standpunten*
- *Altijd open te staan voor de mening van een ander*

Het pedagogisch ABC

Beginletter	Pedagogische Thema's
A	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie van kinderen
B	
C	<ul style="list-style-type: none"> • 9 contactprincipes
D	
E	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenheid van kinderen
F	
G	
H	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met Huilen
I	<ul style="list-style-type: none"> • Interactie vaardigheden
J	
K	
L	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met gedrag: Liefdevol begrenzen
M	
N	
O	
P	
Q	
R	<ul style="list-style-type: none"> • Regie houden: oriënteren • Regie houden: verdiepen
S	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaal veilig groepsklimaat
T	
U	
V	
W	
X	
Y	
Z	

A

Autonomie van kinderen

Opvoedingsdoel: Persoonlijke competentie

Hoe kijken wij volgens de pedagogische visie naar kinderen?

- Pedagoog Pikler: 'Kinderen zijn krachtig en competent'.
- Pedagoog Montessori: 'Leer het mij zelf te doen'.

Wat houdt 'autonomie' van kinderen in?

- Het kind heeft behoefte om zelf dingen te leren en te doen (zelfredzaamheid).
- Het kind heeft behoefte aan ruimte om zelf de wereld te ervaren en ontdekken.
- Het kind heeft het recht om mee te doen/ te denken/ te beslissen / te kiezen.
- Het kind leert zichzelf kennen: voorkeuren, talenten en grenzen.

Praktijkvoorbeelden: *De peuters mogen meehelpen met het dekken en afruimen van de tafel. Een peuter kan leren om zichzelf aan en uit te kleden.*

Om welke reden is autonomie belangrijk voor kinderen?

- Het kind krijgt de mogelijkheid om zich actief te ontwikkelen.
- Het kind krijgt ruimte om zijn eigen, unieke identiteit/persoonlijkheid te ontwikkelen.
- Het kind krijgt vertrouwen in zichzelf (zelfvertrouwen is de motor voor ontwikkeling).
- Het kind leert zelfredzaamheid ontwikkelen (positief zelfbeeld/eigenwaarde).

Praktijkvoorbeelden: *Een baby die actief speelt met uitdagend materiaal, leert zijn fijne en grove motoriek beheersen. Door zelfbeheersing van het lijf kan een baby steeds meer zelf ontdekken. Een baby vanaf 6 maanden kan meehelpen/meebewegen met aankleden.*

Hoe kunnen wij bijdragen aan het gevoel van autonomie van kinderen?

Autonomie ondersteunend opvoeden: een opvoedingsstijl waarbij wij het kind de ruimte krijgt om zelf te ontdekken, maar het kind altijd blijven ondersteunen. We luisteren aandachtig naar het kind, erkennen gevoelens, praten en leggen uit, tonen begrip, hebben geduld en wij hebben vertrouwen in het kind. Het kind mag meedoen/meehelpen/meebeslissen en daarbij geven wij duidelijk aan wat de regels, grenzen en mogelijkheden zijn.

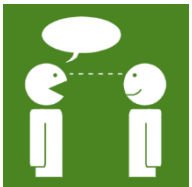

Praktijkvoorbeelden: *Een dreumes wil niet drinken. Wij leggen uit: 'alle kinderen drinken, dat is belangrijk voor je buik'. 'Jij mag ook drinken'. 'Jij mag kiezen, wil je water of thee?'. Een dreumes kan leren om zelf zijn jas aan te trekken.*

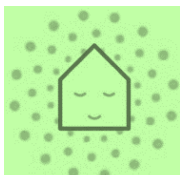
B

C

9 contactprincipes versus 9 uitgangspunten visie

(Bron: Casa4)

9 <u>contactprincipes</u> van pedagogisch medewerkers	9 <u>uitgangspunten</u> van de pedagogische visie
<p>1. Het contactinitiatief herkennen en lichaamstaal lezen</p> <ul style="list-style-type: none">• Het kind zoekt oogcontact/ kijkt (je aan).• Het kind zoekt nabijheid.• Het kind praat.• De gevoelens van het kind herkennen (blij, boos, bang, bedroefd).• De behoeften van het kind herkennen (voeding, rust, liefde, veiligheid, uitdaging).	<p>Bewust volgen en gevolgd worden</p> <p>De pedagogisch medewerkers volgen de kinderen actief in hun communicatie (talen) en spel. Zij benoemen naar de kinderen wat zij waarnemen en zijn actief betrokken bij de kinderen.</p>
<p>2. Contact maken met het kind (toewenden)</p> <ul style="list-style-type: none">• Oogcontact maken, terugkijken, bevestigen, ja- knikken, ja-zeggen, meedoen, instemmend benoemen.• Het gebruiken van een prettige stem, rustig spreekritme en aangepaste toonhoogte.	<p>Bewust contact maken met de ander</p> <p>De pedagogisch medewerkers maken bewust contact met de kinderen zodat de kinderen zich gezien en gehoord voelen. De pm'ers sluiten aan bij de contactinitiatieven van het kind (praten, lezen, zingen, activiteit samen doen).</p>
<p>3. Initiatieven van het kind ontvangen, spiegelen en daarbij aansluiten</p> <ul style="list-style-type: none">• Herkenning van contactinitiatief teruggeven in woord of lichaamstaal (spiegeling van gezichtsexpressie of houding). Hierdoor voelt een kind zich gezien en gehoord.• Nagaan of je het kind begrepen hebt door te herhalen wat het kind heeft aangegeven en te vragen of dit klopt.• De intentie van het gedrag herkennen (bijvoorbeeld contact maken met een ander kind) en het kind enthousiasmeren met een nieuw idee, een verdieping van het genomen initiatief of het initiatief ombuigen.	<p>Bewust zien en gezien worden, bewust horen en gehoord worden</p> <p>De pedagogisch medewerkers nemen waar, kijken en luisteren naar het kind. Kinderen laten zien wat hen bezighoudt in alle talen die hun ter beschikking staan: de 100 talen van het kind (pedagoog Malaguzzi). Ze laten zien wat ze denken en hoe ze denken in hun spel, in wat ze tekenen, in wat ze vertellen, in hun enthousiasme en in hun communicatie.</p>
<p>4. Beurten geven en beurten verdelen, ieder kind hoort erbij</p> <ul style="list-style-type: none">• Rondkijken / ieder kind aankijken• Ieder kind betrekken• Gelijke beurten verdelen• Uitwisselen, converseren• Samen handelen/ werken• Elkaar helpen/ samen doen/ samen zijn• Inspelen op de behoefte van het individu of de groep.	<p>Bewust respecteren en gerespecteerd worden</p> <p>Pedagogisch medewerkers houden rekening met cultuur(verschillen) en diversiteit van kinderen en hun ouders: iedereen mag er zijn.</p> <ul style="list-style-type: none">- Kind gelegenheid geven om mee te helpen / te doen (zelfrespect).- Kind ruimte geven om zelf te ontdekken (respect voor eigenheid en zelfstandigheid).- Gelegenheid bieden zelf oplossingen te zoeken of hen erbij te ondersteunen (zelfontplooiing).

<p>5. Aansluiten bij de ontwikkeling, de eigenheid, het tempo en de interesse van het kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis over de sociale, persoonlijke, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind opdoen / vergaren. • Deze kennis toepassen in de begeleiding van het kind. • Waarnemen waar een kind staat, hoe een het zich voelt en waar het behoefte aan heeft. 	<p>Bewust stimuleren en gestimuleerd worden</p> <p>De pedagogisch medewerkers sluiten aan bij de ontwikkelingsfasen van het kind. Zij observeren, volgen en hebben bewust aandacht voor het individu, de groep, het tempo en de persoonlijke, emotionele en sociale competentie.</p>
<p>6. Leidinggeven, initiatieven nemen en samenwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het kind volgen en ondersteunen. • Benoemen wat je doet of gaat doen (handelingen). • Vragen of het kind hulp nodig heeft. • Mogelijkheden tot structuur en rust bieden, evenwicht handhaven. • Conflicten begeleiden. • Sfeer prettig houden, bijsturen, ombuigen. • Contact mogelijk maken. 	<p>Bewust begrenzen en begrenst worden</p> <p>Kinderen hebben baat bij grenzen zodat zij leren wat mag en kan. Pm'ers geven (bege)leiding aan het gedrag van kinderen (veiligheid en welzijn). Pm'ers geven (neutraal) de grens aan en leggen uit wat daar de reden van is. Pm'ers richten de aandacht van het kind op iets anders wanneer het kind daar nog niet aan kan voldoen.</p>
<p>7. Instemmend benoemen/ prettig sociaal attent zijn / voordoen (rolmodel)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op een prettige/neutrale manier vertellen wat het kind doet. • Volgen/ waarnemen wat het kind doet. • Spiegelen van woorden en klanken van het kind. • Vertellen wat jij zelf gaat doen, bijvoorbeeld schone luier geven. • Zelf het voorbeeld geven. 	<p>Bewust erkennen en erkent worden</p> <p>Pedagogisch medewerkers nodigen kinderen uit om mee te doen, zo voelen zij zich gewaardeerd en erkent: 'jij doet ertoe!' en 'ieder kind is bijzonder'. Pm'ers benoemen wat zij zien en praten hierover met de kinderen. Zo voelen de kinderen dat zij zichzelf mogen zijn.</p>
<p>8. Het gedrag van het kind neutraal labelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • De intentie van het kind benoemen naar het kind of naar het andere kind/ de groep (zonder oordeel). 	<p>Bewust accepteren en geaccepteerd worden</p> <p>De Pedagogisch medewerkers helpen elkaar in het accepteren van zichzelf en de ander (bv. in spel, met delen, in het samen doen). Pedagogisch medewerkers dragen uit dat alle kinderen welkom zijn!</p>
<p>9. Waarderen/ sociaal attent zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expliciet laten merken, benadrukken wat je prettig vindt. • Waarderen wat gaat volgens de structuur / regels. • Elk kind laten merken dat je het waardeert. • Betrokken zijn bij elk kind. 	<p>Bewust veiligheid en geborgenheid bieden, zich veilig en geborgen voelen</p> <p>Pm'ers creëren een veilige omgeving (sfeer, harmonie, rust en regelmaat). Pm'ers hanteren een professionele, warme en liefdevolle houding/benadering (stabiliteit en vertrouwen).</p>

D

E

Eigenheid van kinderen: *Mag ik zijn wie ik ben?*

Wat is eigenheid? *Eigen karakter, eigen wijs, eigen wil, eigen keuze, eigen zijn, eigenschappen, eigen manier, eigen tempo, eigen gevoelens, eigen interesses, eigen kwaliteiten etc.*

De theorie in het kort

Ieder mens is uniek. Het gaat om het 'zijn' en niet om het 'worden'.

Kinderen hebben hoop op hulp: hoop om zichzelf te mogen zijn (onvoorwaardelijke acceptatie), hoop om te mogen ontdekken en groeien (ontwikkelen in eigen tempo en op eigen manier), hoop om handvatten te krijgen om zichzelf te kunnen zijn en blijven (respect voor eigenheid).

Pedagoog Korczak

Elk kind is een geheim en het is aan ons als volwassenen om dat geheim te leren kennen.

We leren een kind echt kennen door ons open te stellen voor het kind, door het kind te observeren en door voortdurend nieuwsgierig te zijn naar het kind. We komen dichtbij het kind door zijn gevoelens te benoemen en te laten doorleven. Door te benoemen wat we zien en horen van het kind, laten wij aan het kind zien dat we geïnteresseerd zijn. Dan opent een kind zich.

Introverte/extraverte persoonlijkheid (eigenschappen en werking zenuwstelsel)

- Extravert: Voorkeur voor actie en omringt zijn met mensen. Extraverte persoonlijkheden krijgen energie door actief te zijn en in contact te zijn met anderen. Het zenuwstelsel is minder gevoelig voor het aanmaken van Dopamine en heeft hiervoor meer stimulans nodig.
- Introvert: Voorkeur voor rust, 1 op 1 contact of activiteiten in kleine groepen. Introverte persoonlijkheden komen tot rust wanneer zij alleen en/of in de natuur zijn. Het zenuwstelsel is gevoeliger voor het aanmaken van Dopamine en heeft minder stimulans nodig.

De persoonlijkheidsstructuur (karakter)

- Nature: Aangeboren eigenschappen -> Genetisch/gezondheid/geslacht/eigenschappen.
- Nurture: Aangeleerde eigenschappen -> Omgeving/opvoeding heeft invloed op het kind.

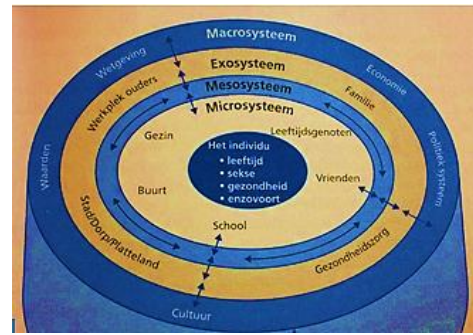
Karakter/persoonlijkheid bestaat uit een samenstelling van eigenschappen. Deze eigenschappen hebben invloed op de gevoelens, gedachten en het gedrag. Kinderen hebben bijvoorbeeld een eigen manier van uiten van gevoelens en hebben eigen voorkeuren/interesses.

Ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner

Model waaruit duidelijk wordt hoe de omgeving invloed heeft op (de ontwikkeling en de eigenheid) het kind (nurture). Daarnaast wordt duidelijk uit welke lagen het systeem (de omgeving) van het kind bestaat en hoe deze lagen invloed hebben op het kind (het individu).

Uit dit model blijkt dat pedagogisch medewerkers in de kinderopvang een directe invloed hebben op het kind, wanneer het kind naar de opvang gaat. Bron afbeelding:

<https://deadolescent.wordpress.com/>

De theorie van Erik Erikson (ontwikkelingspsycholoog)

8 fasen van identiteitsontwikkeling (fase 1-4 doelgroep KDV/BSO)

- babytijd (0-1 jaar): ontwikkeling van vertrouwen of wantrouwen -> eigenschap: hoop
- peutertijd (2-3 jaar): ontwikkeling van autonomie of schaamte -> eigenschap: wil
- kleutertijd (4-6 jaar): ontwikkeling van initiatief of schuld -> eigenschap: doelgerichtheid
- kindertijd (7-13 jaar): ontwikkeling van vlijt of minderwaardigheid -> eigenschap: competentie

Pedagogische werkwijze omtrent het respecteren van eigenheid van kinderen

Pedagogische basishouding:

- Neutraal: We kijken en communiceren oordeel loos met het kind.
- OEN: Onze houding in ons werk is open (open houding), eerlijk (betrouwbaar), nieuwsgierig (oprechte interesse).
- Kind volgend zijn: We sluiten aan bij de eigenheid, belevingswereld, ontwikkeling, interesses, gevoelens van het kind.
- Benoemen, praten en uitleg geven: We benoemen de gevoelens, behoeften, interesses, en kwaliteiten van het kind naar het kind. Op deze manier geven we het kind woorden aan zijn gevoelens en behoeften en zo leert het kind zichzelf kennen. Pedagoog Steiner benadrukt het belang van benoemen. Door het benoemen van het gevoel temmen wij het reptielenbrein (*You name it, you tame it*). We leren zo iemand voelen en in contact te zijn en blijven met zichzelf.

Benadering van verschillende type persoonlijkheden van kinderen:

- Stap 1: welk type persoonlijkheid heeft dit kind? (het geheim van het kind)
- stap 2: Wat heeft dit kind nu (van ons) nodig?
- stap 3: Hoe sluiten wij hier nu bij aan? Hoe benaderen wij dit kind op dit moment?

Wij (volwassenen/pm'ers) zijn niet verantwoordelijk voor de eigenheid van het kind.

Wel kunnen wij bijdragen aan de ontwikkeling van de eigenheid van het kind. Dit doen wij door op een neutrale manier contact te maken met het kind, het kind onvoorwaardelijk te accepteren en te respecteren, het geheim van het kind te willen leren kennen, de gevoelens van het kind te benoemen, erkennen en te accepteren, de kwaliteiten van het kind benoemen, behoeften herkennen, benoemen en respecteren.

Dat betekent dat wij in de praktijk als volgt handelen (per leeftijd gedifferentieerd):

Baby (0-1 jaar): De nieuwe baby leren kennen

Vandaag komt er een nieuw kind wennen op de groep. Het is een baby van 4 maanden oud. Tijdens het plaatsingsgesprek met de ouders, hebben zij al het een en het ander vertelt over hun zoontje. We weten nu iets over de voeding en het slapen van de baby, maar vanaf nu is het aan ons als pedagogisch medewerkers de taak om de baby ook echt te leren kennen. *Wat wil dit kind aan ons vertellen en welke behoefte probeert hij daarmee aan te geven? Hoe reageert het kind op zijn omgeving? Wat vindt het kind fijn en wat niet? Voelt de baby zich ontspannen en hoe kunnen we het welzijn van het kind bevorderen?* We nemen eerst de tijd om

rustig een betrouwbare vertrouwensband op te bouwen met het kind. Hierdoor bieden wij het kind emotionele veiligheid. Dit doen wij o.a. door de maximale aandacht te geven bij de verzorging. We praten op een zachte toon tegen het kind, we raken het vriendelijk aan en we vertellen wat wij doen (*bv. ik leg je neer op de commode, ik ga je luier verschonen*). Ook maken we contact met de baby door het tijdens het praten aan te kijken. De baby kijkt terug en lacht. Zo merk je dat het kind het contact fijn vindt. We nemen de tijd om zo in contact te zijn met elkaar. We vertragen ons handelen en praten om zo aan te sluiten bij de baby die tijd nodig heeft om de binnengekomen prikkels te verwerken (aansluiten bij ontwikkeling en behoefte van het kind).

Pedagogische onderbouwing vanuit het gedachtegoed van de onderstaande pedagogen:

- **Pikler:** Wij treden het kind aandachtvol tegemoet, we beleven verzorgingssituaties bewust en we bouwen een rustige en betrouwbare professionele relatie op. We tonen respect voor de eigenheid en de autonomie van het kind. We geven het kind maximale aandacht bij verzorging: dit is een uitgelezen moment om veel aandacht te geven, we praten op zachte toon, raken het kind vriendelijk aan en vertellen voortdurend wat we doen.
- **Malaguzzi:** We volgen initiatieven en interesses van het kind en gaan hier op in door situaties te creëren die daarbij aansluiten. De pedagogische houding is gericht op het heel goed luisteren en observeren van kinderen. Communicatie staat centraal. Het kind heeft vanaf het begin een sterk sociaal zintuig.
- **Solter:** Baby's zijn te begrijpen: baby's weten goed wat ze willen en kunnen goed aangeven waar ze behoefte aan hebben. Wij hebben aandacht voor het individu en we volgen het ritme van het kind waardoor wij aansluiten bij dit kind op dit moment.

Opvoedingsdoel: persoonlijke competentie stimuleren

- Persoonlijkheidsopbouw en ontwikkelingstaken:
Kind van 0-1 jaar: (basis)vertrouwen of wantrouwen: 'is het hier veilig?'

Opvoedingsdoel: emotionele veiligheid bieden

- Sensitiviteit: invoelend vermogen
- Responsiviteit: snel, adequaat en invoelend reageren
- Communicatie en dialoog zijn instrumenten
- De affectieve kwaliteit van de interactie bevordert een gevoel van veiligheid
- Het kind voelt zich geaccepteerd
- Hechting: hoe responsiever de pm'er, hoe meer het kind zijn signalen en positieve gevoelens toont en hoe meer het zich gaat hechten

Dreumes (1-2,5 jaar): Luisteren naar het kind

We zitten met alle kinderen aan tafel voor het fruitmoment. De dreumes zit in de kinderstoel en kan zo goed zien wat er op tafel staat. We bieden het kind een stukje peer aan: 'wil je een stukje peer?'. Het kind pakt het aan, kijkt ernaar en gooit het op de grond. Het kind wijst naar iets op de tafel en zegt: 'uh, uh!'. We kijken naar de tafel en vragen het kind: 'wil je graag een stukje mandarijn?' en we laten de mandarijn zien. Het kind schudt zijn hoofd. Ik zie dat het kind gefrustreerd kijkt omdat we niet begrijpen wat hij bedoelt. Het kind wijst opnieuw en ik kijk heel goed om te zien waarnaar. Ik zie de banaan liggen en laat deze aan het kind zien: 'wil je graag banaan?'. Het kind straalt en er verschijnt een grote lach op zijn gezicht. Enthousiast pakt het kind het stuk banaan aan. Het kind voelt zich begrepen en gehoord.

Dreumesen zijn volop bezig met het ontdekken van de wereld om hen heen. Ze begrijpen steeds meer woorden en herkennen voorwerpen en rituelen. Ze weten steeds duidelijker wat zij willen en waar zij behoefte aan hebben. Vaak kunnen kinderen in deze leeftijd zelf nog geen gesproken taal gebruiken om duidelijk te maken waar zij behoefte aan hebben. Dit doen zij door te wijzen, het te pakken, er naar toe te lopen en/of door geluiden te maken. Deze leeftijd vraagt van ons als pedagogisch medewerkers dat wij heel goed kijken en luisteren naar hetgeen het kind ons probeert duidelijk te maken. We leren luisteren naar het kind wat nog geen woorden gebruikt, maar wel veel andere talen gebruikt om te communiceren.

Pedagogische onderbouwing vanuit het gedachtegoed van de onderstaande pedagogen:

- **Gordon:** We luisteren actief luisteren naar kinderen. We laten kinderen merken dat wij hen zien en serieus nemen. We verplaatsen ons in het kind.
- **Korczech:** Het kind is een geheim en alleen het kind kan ons dat geheim leren kennen. We sluiten aan bij de wereld van het kind. We observeren het kind om het kind echt te leren kennen.
- **Malaguzzi:** Centraal staat dat alles uit het kind zelf komt. Kinderen zijn sociaal sterk en bezitten een groot aantal talenten en capaciteiten. Onze pedagogische houding is gericht op het heel goed luisteren en observeren van kinderen.
- Malaguzzi gaat uit van de 100 talen (100 talen waarop kinderen zich kunnen uiten) van kinderen om te communiceren (o.a. muziek, dans en tekenen). Communicatie staat centraal. Het kind heeft vanaf het begin een sterk sociaal zintuig.

Opvoedingsdoel: persoonlijke competentie stimuleren

- Persoonlijkheidsopbouw en ontwikkelingstaken:
Kind van 1-2/3 jaar: autonomie of twijfel en schaamte: 'mag ik zijn wie ik ben?'
- We leveren een bijdragen aan een positief zelfbeeld:
1: *Ik mag er zijn* (zelfwaardering): We praten, luisteren, moedigen aan, spelen mee, nemen tijd en geven rust en aandacht.
2: *Ik kan het aan* (zelfvertrouwen/autonomie): We geven het kind de ruimte om iets te doen wat het niet eerder heeft gedaan. We geven ruimte voor experimenteren en ontdekken. We bieden hulp op verzoek van het kind.

Opvoedingsdoel: Emotionele veiligheid bieden

- Sensitiviteit: invoelend vermogen
- Responsiviteit: snel, adequaat en invoelend reageren
- Communicatie en dialoog zijn instrumenten
- De affectieve kwaliteit van de interactie bevordert een gevoel van veiligheid
- Het kind voelt zich geaccepteerd
- Hechting: hoe responsiever de pm'er, hoe meer het kind zijn signalen en positieve gevoelens toont en hoe meer het zich gaat hechten.

Peuter (2,5 – 4 jaar): Zelfleren eten

Bij peuters staat vaak de volgende zin centraal: 'Zellufdoen!'. Het ontwikkelen van autonomie (zelfstandigheid) is in deze leeftijdsfase erg belangrijk voor het kind. Het vraagt van ons als pedagogisch medewerkers dat wij respect hebben voor de autonomie van het kind en het kind hiervoor de mogelijkheid bieden. Een onderdeel hiervan is dat het kind de mogelijkheid krijgt om zelf te leren eten. Zo wil het kind zelf graag zijn boterham smeren of wil het kind zelf zijn yoghurt eten. Dit zelf doen vergt oefening en gaat niet zonder geknoei. Het knoeien heeft het kind niet in de gaten, die is heel geconcentreerd bezig met smeren of eten. Vaak raakt het ons als volwassenen wel en vinden wij dit 'vies' of 'vervelend' (soms vanuit onze eigen opvoeding). Wanneer wij kijken naar het kind en diens ontwikkeling, kunnen wij niet verwachten dat het kind al netjes kan eten. Volgens Erikson ontwikkelt het kind in deze fase van zelf leren doen 'autonomie' of 'schaamte'. Schaamte kan in deze fase ontstaan wanneer het geregeld kritiek krijgt op zijn 'zelf doen'. Bijvoorbeeld oordelen als: jij kan niet netjes eten of jij kan je jas nog niet zelf aantrekken. Het kind schaamt zich er dan voor dat hij dit nog niet (naar verwachting van de volwassene) kan. Vanuit onze visie zijn wij neutraal en kijken wij naar hetgeen het kind al wèl kan (we sluiten aan bij het individu). We benoemen het proces dat een kind doormaakt, dat vinden wij belangrijker dan het resultaat. Voorbeeld: *ik zie dat jij heel erg je best doet om zelf te eten of je jas aan te trekken, wat knap van jou!* We geven kinderen tijd en ruimte om zich in eigen tempo en op eigen wijze te ontwikkelen. Wel kunnen we kinderen handvatten geven in dit proces. Voorbeeld: *je kan ook je vork/lepel gebruiken om te eten, probeer dit maar eens of als je je jas zo neerlegt dan kun jij hem zelf aantrekken, zullen we dit gaan oefenen?*

Pedagogische onderbouwing vanuit het gedachtegoed van de onderstaande pedagogen:

- Montessori: De kern van de visie is "Help mij het zelf te doen". Elk kind heeft een natuurlijke, noodzakelijke drang tot zelfontplooiing. Wij onderkennen wat de behoefte van het kind is in een bepaalde fase en wij spelen daarop in door de juiste omgeving en materialen aan te bieden.
- *Malaguzzi*: Jonge kinderen zijn competent, krachtig en intelligent. De nadruk ligt op wat kinderen kunnen. Vertrouwen hebben in de competenties van kinderen. Kinderen hebben alles in zich om zich succesvol te ontwikkelen, het is aan ons als volwassenen om een omgeving te creëren waarin het kind zich zo goed mogelijk kan ontplooien.
- *Malaguzzi*: De Reggio-benadering gaat uit van 3 pedagogen (opvoeders). De eerst pedagogoog zijn de kinderen voor elkaar, kinderen leren het meeste van elkaar. De tweede pedagogoog zijn de volwassenen, zij staan niet boven maar naast, achter en om het kind. Kinderen zijn de hoofdrolspelers in hun eigen ontwikkeling, de volwassenen hebben de taak om de mogelijkheid te scheppen tot zelfontplooiing van het kind. De derde pedagogoog is de omgeving. Wij passen de omgeving zo aan dat het kind zich daarin voldoende kan ontwikkelen en tot uiting kan brengen.
- Erikson: peutertijd (2-3 jaar): ontwikkeling van autonomie of schaamte -> eigenschap: de wil om zich te blijven ontwikkelen.

Opvoedingsdoel: *Persoonlijke competentie stimuleren*

- Persoonlijke opbouw en ontwikkelingstaken:
Kind van 1-2/3 jaar: autonomie of twijfel en schaamte: 'mag ik zijn wie ik ben?'
- We leveren een bijdragen aan een positief zelfbeeld:
1: *Ik mag er zijn* (zelfwaardering): We praten, luisteren, moedigen aan, spelen mee, nemen tijd en geven rust en aandacht.
2: *Ik kan het aan* (zelfvertrouwen/autonomie): We geven het kind de ruimte om iets te doen wat het niet eerder heeft gedaan. We geven ruimte voor experimenteren en ontdekken. We bieden hulp op verzoek van het kind.

Opvoedingsdoel: *Emotionele veiligheid bieden*

- Sensitiviteit: invoelend vermogen.
- Responsiviteit: snel, adequaat en invoelend reageren.
- Het kind voelt zich geaccepteerd.

F

G

H

Omgaan met huilen (uiting van gevoelens en hechting)

(Jonge) Kinderen hebben sterke gevoelens van trots, blijheid, tevredenheid en zo ook irritatie, angst, boosheid, jaloezie, verdriet, frustratie en verwarring. Vanuit onze visie vinden wij het belangrijk dat elk kind zichzelf kan en mag zijn. Daarbij willen wij kinderen de ruimte geven om alle gevoelens die er zijn te laten zien en te uiten. Het kind mag er zijn en zijn of haar gevoelens voelen (autonomie). Door het ontladen en uiten van gevoelens kunnen kinderen hun ervaringen verwerken (Pedagoog Solter). Kinderen hebben onze ondersteuning nodig bij het

herkennen en erkennen van en omgaan met deze gevoelens.

Om kinderen te begeleiden in het omgaan met hun gevoelens doen wij het volgende:

- We geven kinderen de ruimte om hun gevoelens te uiten.
- We benoemen de gevoelens die we waarnemen.
- We benoemen wat we aan de buitenkant (gedrag) bij het kind zien.
- We vragen of het klopt wat we waarnemen.
- We nemen alle gevoelens die het kind heeft serieus.
- We geven erkenning aan de gevoelens die het kind heeft.
- Door het benoemen van de gevoelens, leren wij kinderen woorden te geven aan hun gevoelswereld.
- We laten kinderen gevoelens doorleven waardoor zij in verbinding komen met zichzelf. Door kinderen in verbinding te brengen met zichzelf, leren wij de kinderen hun gevoelens te herkennen. Het is een start om kinderen te helpen bij hun zelfbeheersing.
- We onderzoeken samen met het kind de behoefte die het kind heeft. We benoemen dit naar het kind. Hierdoor leert het kind zichzelf begrijpen en woorden geven aan behoeften.

Door *gevoelens* te uiten laten kinderen hun gevoelswereld zien. Omdat kinderen zich minder verbaal maar vooral gevoelsmatig uiten, is het belangrijk de gevoelswereld en de uiting ervan via *gevoelens* te erkennen. Heftige of opgekropte gevoelens *kunnen* wijzen op het verstoren van het welbevinden van het kind. Door de emoties te erkennen kunnen kinderen pijnlijke gevoelens te boven komen. Dit kan o.a. door te huilen, boos te worden, te trillen, te gapen, te lachen, te praten en door middel van spel.

Onze visie op (het omgaan met) huilen van kinderen

Huilen is een basisbehoefte van kinderen en ook van ons als volwassenen. Het is een manier om opgekropte gevoelens te ontladen en te boven te komen of om een behoefte aan te geven (jonge kinderen). Door gevoelens te doorleven en te ontladen doormiddel van huilen, vermindert zich het hormoon in het lichaam dat na stress achterblijft in het lichaam. Huilen draagt bij aan een betere gezondheid, lichamenlijk en geestelijk en zorgt voor een beter concentratie en leervermogen.

Dit is wetenschappelijk onderzocht. Het toelaten van huilen kan ook helpen bij: het oplossen van trauma's, bij het verminderen hyperactiviteit en het verminderen van ongewenst gedrag.

Het kind voelt zich begrepen en gehoord wanneer wij de gevoelens en behoeften van hen benoemen en erkennen. Kinderen hebben behoefte aan aandacht, informatie en uitleg bij het omgaan met hun gevoelens.

Onze visie op huilen is kort gezegd gevoelens laten doorvoelen. Waarom is het belangrijk:

- Het kind voelt zich gezien, gehoord en begrepen. Dit draagt bij aan de eigenwaarde, het zelfbeeld en de zekerheid van het kind.
- Het biedt het kind basisveiligheid en een basis voor het verdere leven.
- Het kind leert omgaan met zichzelf en met anderen.
- Het vermindert opgebouwde stress.
- Het draagt bij aan een betere gezondheid, lichamenlijk en geestelijk.

Er kunnen twee oorzaken zijn van de behoefte van kinderen om te huilen:

- 1e oorzaak: communicatie/ uiting van behoefte
Behoefte aan: voedsel, lichamenlijk contact, liefde, individuele aandacht, knuffelen, echte aandacht (iemand die luistert, kijkt en interesse heeft voor gevoelsleven)
- 2e oorzaak: opgekropte spanning, frustratie
Excessief huilen, ontladen van spanning

Om aan te sluiten bij kinderen die huilen doen wij het volgende:

- Responsiviteit: snel en adequaat reageren. Dit wil zeggen dat wij op een passende manier aansluiten bij het kind. Dit draagt bij aan het zelfvertrouwen van het kind.

- Sensitiviteit: aanvoelen, erkennen en nabijheid. Dit wil zeggen dat wij het kind echt zien, de gevoelens en behoeften erkennen en het kind laten weten dat wij er zijn voor het kind. Dit draagt bij aan het vertrouwen van het kind.
- Het kind laten horen en voelen dat wij het zien en er voor het kind zijn (nabijheid). Pedagoge Solter zegt: 'het is het beste om een huilend kind nooit te negeren. Er zou altijd zorgzaam op hen gereageerd moeten worden'.
- Onderzoeken wat de mogelijke oorzaak van het huilen is:
 - 1e oorzaak van huilen -> (wanneer mogelijk) vervullen van behoefte.
 - 2e oorzaak van huilen -> gevoel laten doorleven en nabijheid tonen.

De essentie van deze visie is dat wij continu in contact zijn en blijven met het kind. Dit doen wij door zo veel als mogelijk met en tegen de kinderen te praten. Dit doen wij o.a. door:

- Het benoemen onze handelingen,
- Te benoemen wat we zien bij het kind,
- Het benoemen de gevoelens die we bij het kind waarnemen,
- Het benoemen van het gedrag dat we bij het kind waarnemen,
- Het benoemen van de mogelijke behoefte die het kind heeft,
- Te benoemen op welke manier we er voor het kind kunnen zijn op dat moment.

Dat betekent dat wij in de praktijk als volgt handelen (per leeftijd gedifferentieerd):

- **Baby:** Wanneer een baby huilt reageren wij daar snel en adequaat op (responsiviteit) Dat betekent dat wij naar het kind toe gaan, wanneer er behoefte aan is houden wij het kind vast en benoemen wij wat we zien: *Ik zie dat je huilt, wat kan ik voor jou doen? Heb je honger? Ben je moe? Wil je een knuffel? Of ben je gefrustreerd omdat je niet bij dat speelgoed kan?*

We onderzoeken wat de behoefte van het kind is. Dit doen wij door waar te nemen wat het kind laat zien. Wanneer blijkt dat het om het speelgoed gaat, zeggen wij tegen het kind: *Ik begrijp dat het frustrerend is dat je er niet bij kan, ik ga je erbij helpen.* Het kind mag huilen en we proberen het huilen niet op te lossen door het speelgoed te geven. We blijven nabij en stimuleren het kind om zelf naar het speelgoed te reiken.

Pedagogiek:

- Solter: Kinderen ervaren sterke gevoelens van irritatie, angst, boosheid, frustratie, jaloezie, verdriet etc. Het is belangrijk dat kinderen hun gevoelens mogen uiten.
- Judith Kuiten: Het is belangrijk om naar het kind en zijn handelen te kijken en vanuit daar inspeelt op zijn behoeften. Door speelgoed net iets verder weg te leggen stimuleer je het kind om het speelgoed te pakken.

De nabijheid van een volwassene is een voorwaarde voor baby's om op ontdekkingsreis te gaan. Daardoor voelt het kind zich veilig en komen ze makkelijker tot spel. In die geborgen omgeving durven baby's nieuwe uitdagingen aan te gaan.

- **Dreumes:** Een dreumes is iedere keer ontroostbaar als de moeder weggaat. Samen met het kind nemen we bewust afscheid van de moeder. We benoemen wat we zien: *Ik zie dat je huilt, ben je verdrietig omdat mama net weg is gegaan? Dat begrijp ik, daar mag je ook verdrietig om zijn. Kom je bij me zitten? Huil maar even, ik ben er voor je...* Verdriet mag er zijn. We geven het kind de ruimte om uit te huilen. Wanneer het kind zijn gevoelens heeft ontladen, zien wij dat het kind opgelucht en ontspannen is. Daarna kun je voorstellen om samen bv. een boek te lezen of dat het kind wilt gaan spelen.

Pedagogiek:

- Gordon: Actief kijken en luisteren naar kinderen, hen serieus nemen en je verplaatsen in het kind.

- Solter: Door de pijn werkelijk te voelen kunnen zij herstellen en hun gevoelens verwerken. Tijdens het huilen hebben zij veiligheid en liefdevolle aandacht nodig.
- Catherine Delsing: Hoe responsiever de PM'er, hoe meer het kind zijn signalen en gevoelens toont en hoe meer het kind zich gaat hechten. De affectieve kwaliteit van de interactie bevordert een gevoel van veiligheid.

- **Peuter**: Een peuter komt huilend naar ons toe en vertelt dat een ander kind hem/haar geduwd heeft. We geven het kind de ruimte om eerst het gevoel te ontladen (zonder meteen de situatie op te willen lossen) en benoemen daarbij: *Ik zie dat je verdrietig bent, kom je even bij me zitten?* We blijven bij het kind. Wanneer het kind zijn gevoelens heeft kunnen ontladen, kijken we samen met het kind wat het kind nu nog nodig heeft. Het kan zijn dat het kind zich opgelucht voelt en het weer verder kan spelen. Het kan ook zijn dat het kind om hulp vraagt om het conflict op te lossen. We gaan dan met het kind mee en begeleiden het kind in het oplossen van het conflict.

Pedagogiek:

- Solter: Niet elke huil duidt op een wens of behoefte, het kan ook zijn dat het kind stress en spanning te boven wilt komen. In tranen van gevoelens zitten afvalstoffen die in het lichaam achterblijven na een stressvolle gebeurtenis. Huilen ontspant en ruimt gifstoffen uit het lichaam op. Accepteer dat een kind huilt en laat hem niet alleen. Neem het kind liefdevol bij je, praat, verwoordt en accepteer. Na het uithuilen volgt ontspanning, rustig inslapen of doorgaan met de wereld.
- Gordon: Het is voor het kind belangrijk om samen op zoek te gaan naar een oplossing. Je stimuleert hierdoor het zelfvertrouwen van kinderen.
- Pikler: Het is belangrijk om het kind aandachtvol tegemoet te treden. Door het opbouwen van een rustige en betrouwbare relatie voelt het kind zich op zijn gemak en kan het spelen. De pedagogische basishouding hierbij is: aanwezig zijn, aandacht geven, kalmte en rust uitstralen en zich in bepaalde situaties op de achtergrond houden.

De 6 interactievaardigheden voor een stimulerende omgeving (bron Riksen-Walraven)

Basisvaardigheden (emotionele ondersteuning)

1. Sensitieve responsiviteit

De pedagogisch medewerker neemt de signalen van de kinderen waar en reageert daar adequaat (passend) op. De pedagogisch medewerker is een veilige haven voor het kind

- Responsiviteit: snel en adequaat reageren * geeft het kind zelfvertrouwen.
- Sensitiviteit: aanvoelen, erkennen en nabijheid * geeft het kind vertrouwen.

De pedagogisch medewerker maakt hierbij gebruik van de theorie over omgaan met gevoelens en hechting uit het pedagogisch beleid.

2. Respect voor autonomie

De pedagogisch medewerker geeft ruimte aan de eigen wil van kinderen en de behoefte om te ontdekken, zodat kinderen zelf iets ondernemen op hun eigen wijze en op hun eigen tempo.

- De pm'er heeft oog en respect voor het individu.
- De pm'er sluit aan bij de behoeften van het kind (individu).
- De pm'er maakt hierbij gebruik van de theorie over de eigenheid van het kind.

3. Structureren en grenzen stellen

De pedagogisch medewerker kan de kinderen duidelijk maken wat er van ze verwacht wordt en hoe de kinderen zich houden aan de gemaakte afspraken.

De pm'er begrenst de kinderen volgens de theorie van liefdevol begrenzen (op een neutrale toon het kind een kader bieden), zie pedagogisch beleid.

De pm'er stelt duidelijke regels en hanteert deze consequent (steeds op dezelfde manier).

De Pm'er structureert de dag en de tijd voor en met de kinderen (liedjes, rituelen, tafelmomenten, vaste volgorde, voorspelbaarheid).

Educatieve vaardigheden (educatieve ondersteuning)

4. Praten en uitleggen

Deze vaardigheid gaat om de mate waarin de pedagogisch medewerker met de kinderen praat en uitleg geeft (kwantiteit), maar ook op welke wijze de pedagogisch medewerker dit doet (kwaliteit).

- Luistert naar en reageert op vragen van het kind
- Verwoordt intenties en gevoelens van het kind
- Stemt af op ontwikkelingsniveau van het kind
- Praat met en niet tegen de kinderen
- Heeft een goede balans tussen luisteren en praten
- Stimuleert taalgebruik en toont begrip

5. Ontwikkelingsstimulering

Hierbij stimuleert de pedagogisch medewerker de kinderen op allerlei vlakken: cognitief, motorisch, taalontwikkeling e.d.

De pedagogisch medewerker stimuleert bewust de ontwikkeling van het kind:

- Past zich aan op aandacht-, ontwikkelingsniveau en gemoedstoestand van het kind.
- Prikkelde interesses van het kind, heeft oog voor over stimulering.
- Maakt gebruik van de momenten die zich voordoen.

6. Interacties tussen kinderen begeleiden

De pedagogisch medewerker weet hoe en wanneer aandacht te hebben voor en te geven aan het groepsproces en aan het individuele proces.

- Kinderen ondersteunen/uitdagen in het bedenken van ideeën /activiteiten voor het kind zelf en of voor de groep in het geheel, alsmede de uitvoering hiervan.
- Het oplossend vermogen van kinderen vergroten, elkaar zien, naar elkaar luisteren en elkaar troosten/helpen.
- De pedagogisch medewerker heeft aandacht voor positieve interacties tussen kinderen onderling en stimuleert deze.
- De pedagogisch medewerker creëert situaties waarin positieve interacties tussen kinderen bevorderd worden of mogelijk worden gemaakt. Kinderen worden op deze manier uitgedaagd of aangemoedigd binnen de sociale competentie.

J

K

L

Omgaan met 'ongewenst' gedrag: Liefdevol begrenzen

(Ongewenst) gedrag zien wij los van het kind. Het gedrag kan een signaal zijn van een hulpvraag. Er kan sprake zijn van een behoefte vanuit het basisvertrouwen die vervuld moet worden, van gebrek aan informatie of van opgekropte pijnlijke gevoelens.

Wij interpreteren ongewenst gedrag als een verstoring in het welbevinden. Wanneer wij dit signaleren proberen we te achterhalen waardoor het kind bepaald gedrag laat zien en wat de hulpvraag is. We bieden het kind steun en individuele liefdevolle aandacht, benoemen wat we waarnemen en erkennen hun gevoelens. Daarnaast leren we het kind op een andere manier om te gaan met zijn of haar gevoelens of behoeften.

De volgende handelingen kenmerken onze benaderingswijze:

- *We stoppen het gedrag op een neutrale, heldere en duidelijke manier*
- *We benoemen enkel het gedrag en oordelen nooit over het kind*
- *We zeggen kort: ik wil niet dat ...omdat., ik wil graag dat ...*
- *We tonen geen negatieve emotie, zowel verbaal als non-verbaal*
- *We laten kinderen gevoelens ontladen en moedigen dit aan*
- *We tonen respect (geen kleinerende opmerkingen)*
- *We spreken op een neutrale/vriendelijke toon*
- *We gebruiken weinig woorden*
- *We communiceren de ik-boodschap*
- *We halen het kind zo nodig even uit de situatie*

De kern van bovengenoemde aanpak is:

- *Geef de grens aan*
- *Toon respect*
- *Bied hulp*

Redenen van (ongewenst) gedrag

Kinderen hebben van nature de intentie om het 'goed' te doen. Wanneer zij gedrag laten zien wat wij ervaren als ongewenst, dan is dit een teken dat het kind een hulpvraag heeft. Het laten zien van ongewenst gedrag is soms de enige manier voor een kind wanneer zij overweldigd zijn door hun gevoelens. Zij zijn zich nog niet bewust van het gedrag dat zij laten zien en de gevolgen daarvan. Het doel van het gedrag is aan ons kenbaar maken wat er bij hen gebeurd, hoe zij zich voelen of dat zij iets nodig hebben. Ze hebben er dan behoefte aan dat zij gezien worden, dat iemand begrijpt hoe zij zich voelen en dat zij ruimte krijgen om deze gevoelens op een veilige manier te uiten.

Er zijn 3 hoofdredenen van 'ongewenst' gedrag

1) Het kind probeert een onvervulde behoefte te uiten of een echte behoefte te vervullen. Voorbeeld: *Een meisje heeft honger (fysiologische behoefte) en heeft al een aantal keer geprobeerd de aandacht te trekken, zonder succes. Het meisje zou een ander kind kunnen gaan pesten om hem aan het huilen te maken. Vaak reageert een volwassene daar meteen op. Kinderen waarvan de behoefte op dat moment aandacht krijgen is, gaan manieren zoeken om op te vallen.*

2) Het kind mist bepaalde informatie, bijv. omdat het te jong is of iets onduidelijk is. Voorbeeld: *Het plan van de Pedagogisch medewerkers is om met alle kinderen naar buiten te gaan. Ze zeggen: We gaan nu allemaal onze jas aan trekken en naar buiten. Een kind dat helemaal opgaat in het spel waar het mee bezig is, hoort zijn of haar naam niet en voelt zich niet aangesproken. Het kind speelt gewoon verder omdat de informatie onduidelijk was.*

3) Het kind is overstuurd door pijnlijke, opgekropte gevoelens. Dit kan zijn: frustratie, verdriet, angst, verwarring, jaloezie of onveiligheid. Kinderen doen dagelijks dergelijke gevoelens op. Een veilige uitlaatklep is daarbij essentieel voor het kind om te kunnen helen en om ongewenst gedrag te voorkomen.

Kortom: ongewenst gedrag is een hulpvraag van het kind aan ons!

Ze zeggen in wezen: jullie geven om mij dus zwaai ik met deze rode vlag, zodat jullie goed weten hoe ik me voel. Ik hoop dat jullie me kunnen helpen deze gevoelens los te laten en te boven te komen.

De pedagogisch medewerker ondersteunt het kind hierbij door: het gevoel van het kind te herkennen, te benoemen en erkennen. Zij biedt het kind liefdevolle nabijheid en ruimte om de gevoelens te uiten.

Bij 'ongewenst' gedrag van een kind stellen wij onszelf de volgende vragen:

- Welke hulpvraag heeft dit kind nu?
- Wat is het gevoel van het kind?
- Wat is de behoefte van het kind?
- Wat heeft dit kind op dit moment van mij nodig?
- Hoe kan ik dit kind nu ondersteunen bij zijn of haar hulpvraag?

Dat betekent dat wij in de praktijk als volgt handelen:

We kunnen elke situatie leren zien als unieke uitdaging en leren flexibel en creatief te zijn en tegelijkertijd de kinderen de liefde te geven die ze verdienen.

Liefdevol begrenzen

Vanuit onze visie spreken wij niet over 'goed' of 'fout' of over 'belonen' en 'straffen'. Wij vinden het belangrijk om oordeel loos te zijn in ons handelen en spreken. Hierdoor geven wij kinderen de mogelijkheid om een authentieke persoonlijkheid te ontwikkelen. Wel willen wij kinderen handvatten geven om te leren omgaan met zichzelf, de ander en de omgeving. Dit doen wij door te proberen om 'ongewenst' gedrag te voorkomen. We geven aan het kind aan wat wij wel graag willen zien, bijvoorbeeld: ga maar op je billen zitten i.p.v. je mag niet staan. Of door een kind een rustmoment aan te bieden wanneer wij zien dat het te druk of gespannen is. Het grootste deel van de tijd die wij samen op de groep doorbrengen dient positief te zijn; dit creëren wij door heldere verwachtingen.

Zoals hierboven aangegeven straffen wij kinderen niet. Wanneer een kind ondanks de neutrale en liefdevolle begeleiding ongewenst gedrag laat zien, maken wij gebruik van consequenties.

Door neutraal, consequent en direct op ongewenst gedrag te reageren geven wij eigenlijk een grens die als een glazen plaat fungeert. Uiteindelijk help je kinderen telkens te herinneren aan het bestaan van een grens. En die grens hebben zij nodig. Dat is duidelijk en veilig voor hen. Zij zoeken de grens op totdat wij hen vertellen waar de grens ligt. Door uit te leggen waarom die grens er is voelen zij zich gewaardeerd. Je laat merken dat je je interesseert en dat je betrokken bent. Consequent zijn betekent dat je bereid bent om je woorden met daden te ondersteunen. Je gaat in dialoog met het kind.

Consequenties i.p.v. straf:

Straf leidt af van het onder ogen zien van het eigen gedrag. Het kind staat niet open om te zien wat hij zelf aan zijn gedrag kan veranderen. Bij het inzetten van consequenties geef je het kind een keuze. Daardoor leert het kind verantwoordelijkheid te krijgen voor het eigen gedrag.

Voorbeeld: De regel is..... het kind gaat door. Je herhaalt de regel. Het kind negeert dit. Je geeft keuzes: of je houdt je aan de regel of je stopt met de activiteit, jij kiest.

Wanneer het kind dan nog doorgaat zeg je dat je ziet dat het kind heeft gekozen. Dit bevordert het innerlijk denkproces bij het kind. Het leert dat gedrag gevolgen heeft. Het ervaart dit meer als eigen keuze.

Bij het inzetten van consequenties kun je de formule van de 3 R's gebruiken:

- 1) Relatie hebbend: de consequentie moet iets te maken hebben met hetgeen het over gaat.
- 2) Redelijk: de maatregel moet redelijk zijn, niet te zwaar.
- 3) Respectvol: niet boos, afwijzend, kleinerend of dreigend.

Richtlijnen van Gordon: "geen-verlies-methode"

Deze methode is gebaseerd op respect voor het kind. Je zoekt samen naar een oplossing. Je neemt kinderen daardoor serieus. Als je samen naar een oplossing zoekt, zijn er geen verliezers. Kinderen zijn vaak erg creatief in het verzinnen van oplossingen. Je laat kinderen in hun waarde en stimuleert hun

zelfvertrouwen. Deze methode is ook te gebruiken in de omgang met collega's en ouders (Ik-boodschap). Als je merkt dat je veel politieagent aan het spelen bent dan is de Gordon methode een hulpmiddel. Je ontdekt waar je grenzen liggen en leert om die duidelijk aan te geven. Je leert dit de kinderen ook.

- 1) Probeer geen negatieve toon te zetten door alleen te zeggen wat je niet wilt. Geef het kind een alternatief, wat het wel mag/kan doen.
- 2) Laat het kind je acceptatie voelen. Dit gevoel moet wel oprecht zijn.
- 3) Gebruik de ik-boodschap. Zonder beschuldigingen, boosheid, afwijzing of commando/bevel. Verwoordt daarbij de behoefte van het kind. Voorbeeld: "Jullie willen gezellig kletsen aan tafel, maar ik wil dat jullie dat iets zachter doen.
- 4) Luister uitgebreid en actief naar het kind om erachter te komen wat de behoefte is. Hoe klein het kind ook is, het is belangrijk dat je goed luistert en kijkt en erachter komt waarom een kind iets doet.

Deze methode vraagt om veel geduld van de PM'er om in de ik-boodschap te spreken en na te denken over hoe je een kind of een conflict op deze manier kunt benaderen. Het is begrijpelijk dat dit niet elke keer lukt maar het is voor het kind wel belangrijk dat wij dit proberen. Wat heb je daarin zelf nodig?

Voorbeeld: Wanneer kinderen op de groep erg druk zijn, vraag je je af wat zij op dat moment nodig hebben. Je kunt hen dan een activiteit aanbieden die ervoor zorgt dat zij rustiger worden. Bijvoorbeeld een puzzel aan tafel of een taakje waarbij zij kunnen helpen en zich belangrijk voelen.

Voorbeeld: twee kinderen hebben enorme ruzie en ze gillen, slaan en schoppen. Ernaar toe gaan en de kinderen vragen wat er aan de hand is. Vraag de kinderen om aan elkaar uit te leggen waarom de een de ander schopt of slaat. Begeleid hen erin om het met elkaar op te lossen. Wanneer ze er niet uitkomen dan kun je bemiddelen. Je legt het kind dan uit wat het kan doen, bijvoorbeeld het speelgoed terug vragen. Verwoorden wat de behoeften van beide kinderen zijn zodat zij oog krijgen voor de ander en woorden leren geven aan hun eigen behoeften. Geef het kind suggesties. Geef het kind het gevoel dat zij een aandeel hebben in de oplossing, daarmee leren ze om zelf een conflict op te lossen.

6 stappen om conflicten tussen kinderen te begeleiden

- 1) Benader de kinderen rustig (neutraal) en stop gedrag dat pijn veroorzaakt. Ga op ooghoogte zitten.
- 2) Bevestig en benoem de gevoelens van de kinderen (beide partijen).
- 3) Verzamel informatie over wat er is gebeurd. Observeren en beschrijven.
- 4) Formuleer het conflict (opnieuw). Schets de situatie opnieuw.
- 5) Vraag naar mogelijke oplossingen en kies er samen een uit.
- 6) Blijft zo nodig in de buurt en ondersteuning geven.

M

N

O

P

Q

R

Regie houden: oriënteren

Wat houdt regie houden in?

Regie houden omvat o.a. het volgende:

- Aansturing geven
- Duidelijk zijn
- De groep aansturen
- Het individu aansturen
- Ouders aansturen
- Collega's aansturen
- Leiding nemen
- Rust creëren

Wat hebben wij nodig om regie te houden?

We hebben o.a. het volgende nodig:

- De beleidsstukken
- Onze collega's
- Rust
- Duidelijkheid
- Een plan(ning)
- Overzicht

Op welke momenten op de dag vraagt regie houden nog meer aandacht?

De overgangsmomenten zijn momenten waarop de gehele groep aangestuurd dient te worden om van de ene activiteit naar de andere activiteit te gaan. Het vraagt van pedagogisch medewerkers dat zij zowel de groep als het individuele kind kunnen zien en aansturen. Hierbij is het van belang dat zij de 9 contactprincipes kunnen inzetten. Doormiddel van deze contactprincipes maken zij o.a. (oog)contact, geven zij duidelijke uitleg en aansturing, geven zij aan wat zij van de kinderen verwachten en hebben zij oog voor de behoeften van elk kind.

Vanuit het kind perspectief is een overgangsmoment een moment waarop er veel gebeurt. Zij worden niet individueel aangesproken, maar groepsgericht en dus vraagt dit van hen dat zij goed opletten en luisteren wat er van hen wordt verwacht. Dit vraagt soms nog veel van kinderen (afhankelijk van de leeftijd en de eigenheid van het kind).

Door ons bewust te zijn van dit moment, kunnen wij als pedagogisch medewerkers, de kinderen en onszelf/ onze collega's goed voorbereiden op wat we gaan doen, hoe we dat gaan doen en wat er wordt verwacht. Zo kan dit moment duidelijk, rustig en soepel verlopen.

Regie houden is vooral belangrijk vòòr en tijdens de overgangsmomenten.

Op het kinderdagverblijf bevinden de overgangsmomenten zich bijvoorbeeld:

- van het vrij-spelen naar het tafelmoment
- bij het van tafel gaan en naar buiten gaan

Regie houden: verdiepen

Tijdens deze training is het regie houden over jezelf als professional uitgelicht. Daarnaast is er bewustwording gecreëerd op de dynamiek van alle individuele medewerkers in het team.

Bewustwording op jezelf als professional:

Het ontwikkelingsinstrument Insight Discovery geeft door middel van kleurentaal een beeld van de gedragsvoorkeuren van mensen. Alle pedagogisch medewerkers hebben 2 kleurencirkels ingevuld over zichzelf in het werk: hoe functioneer ik op een goede dag en hoe functioneer ik op een minder goede dag. Op deze manier zijn zij zonder oordeel bewust geworden van hun eigen professionele ontwikkeling, zowel in een individuele context als in teamverband. Door deze bewustwording krijgt en behoudt men de regie over zichzelf in het werk. Wanneer men weet wat zij zelf nodig heeft, kan zij beter voor anderen zorgen. Daarnaast heeft elke medewerker voor zichzelf een talentenposter gemaakt. Door bewust te zijn van de dingen die je goed kan, kun je deze bewust inzetten in het werk.

Bewustwording van de teamdynamiek:

De onderlinge dynamiek in het team is in beeld gebracht door van alle individuele kleurencirkels 1 grote teamcirkel te maken, met daarin alle kleuren van de medewerkers in dat team. Zo is zichtbaar geworden waar de collega staat qua gedragskleur en hoe beiden zich dan gedragen ten opzichten van elkaar tijdens het werken. Deze bewustwording leidt tot een verbeterde samenwerking door elkaar bewust aan te vullen. Communicatie is essentieel in het team. Door vanuit respect voor elk individu naar elkaar te kijken, mag een ieder in het team er zijn. Door open te zijn over wie een ieder is en wat hij/zij nodig heeft, wordt het welzijn en het functioneren van de medewerker en het gehele team versterkt.

Introductie in (Deeper) Discovery

Insights Discovery is een ontwikkelingsinstrument dat uitgaat van het unieke individu. Het systeem bouwt voort op het werk van de Zwitserse psycholoog dr. Carl Jung en geeft door middel van kleurentaal een beeld van de gedragsvoorkeuren van mensen. Het is een instrument voor persoonlijke ontwikkeling, waarmee mensen meer inzicht krijgen in zichzelf en in anderen.

Het Insightsmodel

onderscheidt vier kleuren:

- Vurig Rood en Stralend Geel zijn extraverte kleuren,
- Helder Blauw en Zacht Groen introverte.

Hoewel iedereen alle vier de kleuren in zich heeft en gebruikt, hebben mensen doorgaans een voorkeur voor één of twee kleuren. Die voorkeur zal de manier waarop ze zich gedragen, communiceren en te werk gaan inkleuren. De

volgorde én intensiteit waarmee mensen deze kleuren gebruiken, maakt een ieder uniek.

(Bron: <http://spitsuur.com/schakelen/introductie-in-deeper-discovery-2/>)

S

Sociaal veilig groepsklimaat

Hoe kijken wij volgens de pedagogische visie naar kinderen?

"De 1e pedagoog zijn kinderen voor elkaar" Loris Mallaguzi (Reggio-pedagogiek).

Wat houdt een sociaal veilig groepsklimaat in?

- De kinderen en pedagogisch medewerkers voelen zich veilig in de groep.
- De kinderen en pedagogisch medewerkers kunnen zichzelf zijn in de groep.
- De kinderen en pedagogisch medewerkers houden rekening met elkaar
- Iedereen in de groep kent elkaar en voelen zich vertrouwd met elkaar.

Praktijkvoorbeeld: *Tijdens de ochtendkring wordt elk kind welkom geheten en wordt zijn of haar naam genoemd. Zo leren alle kinderen elkaar kennen.*

Om welke reden is een sociaal veilig groepsklimaat belangrijk?

- Een sociaal veilig groepsklimaat bevordert de ontwikkeling van de sociale competentie.
- Een sociaal veilig groepsklimaat vergroot de mogelijkheid tot onderlinge relaties/ contact.
- Een sociaal veilig groepsklimaat bevordert het welzijn van kinderen (zelfvertrouwen, zelfbeeld, eigenwaarde etc.).
- De kinderen ontwikkelen een gevoel voor sociale regels zoals waarden en normen.
- Een sociaal veilig groepsklimaat biedt de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een stevige sociale basis.

Praktijkvoorbeeld: *Kinderen die elkaar regelmatig zien, herkennen elkaar, voelen zich veilig bij elkaar, spelen vaker met elkaar en durven zichzelf te zijn bij elkaar.*

Hoe kun je een sociaal veilig groepsklimaat waarborgen?

- De pedagogisch medewerkers stimuleren en bevorderen de onderlinge band tussen kinderen.
- De pedagogisch medewerkers benoemen gevoelens van de kinderen bij interacties en conflicten tussen kinderen.
- De pedagogisch medewerkers maken (samen met de kinderen) duidelijke afspraken met elkaar en dragen zorg voor het naleven van deze afspraken, met en voor de groep.
- De pedagogisch medewerkers leren de kinderen respect te hebben voor elkaars verschillen.
- De pedagogisch medewerkers zijn het voorbeeld (rolmodel) voor de groep.
- De pedagogisch medewerkers creëren een veilige en ontspannen sfeer op de groep.
- De pedagogisch medewerkers hanteren dezelfde aanpak op de groep, in hun werkwijze en benadering van de kinderen.

Praktijkvoorbeeld: *Kinderen weten waar zij aan toe zijn door de eenduidige aanpak van pm'ers.*

T

U

V

W

X

Y

Z
